

BURJUVA DEVLETİN KARANLIK YÜZÜ

Aydın EMEKÇİ

MarkSist
Sınıf/Mücadelesinde **Tutum**

Aydın Emekçi

BURJUVA DEVLETİN KARANLIK YÜZÜ

kaçınarak kestirme yollar peşinde koşan böylesi yapılar, diğer zaafalarının yanı sıra gerek eylem çizgileri gerekse küçük burjuva ağırlıklı sosyal kompozisyonları bakımından, karşıdevrimci ajan provokatörlerin faaliyetleri karşısında da daha savunmasız olurlar. Burjuva devlet güçleriyle karşılıklı kapışma tansiyonu yükselttikçe, şüphenin ve güvensizliğin içten içe kemirdiği bu yapılar zaman içinde tekinsiz ve karamsar bir ruh halinin hâkim olması kaçınılmazdır. Sınıf içinde on yıllara uzanan bir deneyime sahip proleter devrimci bir örgüt ise, azim ve sebatla izlediği proleter mücadele çizgisi sayesinde, karşıdevrimci faaliyetlerin etkisini minimize edecek kapasiteye ve güçlü bir bağımsızlık sistemine kavuşma şansına sahip olur.

Doğanın ve insanlığın topyekûn yıkımın eşiğine geldiği günümüz koşullarında işçi sınıfı, bir avuç azgın azınlığa hizmet eden ve insanlığa daha fazla sömürü ve yıkımdan başka bir şey vadetmeyen kapitalizmi tarihin çöplüğüne yollayabilecek yegâne güç olarak son derece önemli bir görevle karşı karşıya. Rosa Luxemburg'un "Ya sosyalizm, ya barbarlık!" şeklinde veciz biçimde özetlediği bu yol ayrımında, sosyalizm seçeneğini hâkim kılmak bakımından geçmişte düşülen hatalardan kaçınmak yakıcı bir önem taşıyor. Burjuvazinin ve onun hizmetindeki devletlerin geçmişten devraldıkları bilgi birikimini kullanarak işçi sınıfı mücadelesini yoldan saptırmak ve manipüle etmek uğruna binbir türlü hile ve oyunu tezgâhlamaktan geri durmayacağı gün gibi açıktır. Bu gerçek ışığında doğrularıyla yanlışlarıyla geçmiş devrimci kuşakların deneyimlerinden gerekli dersleri çıkararak kapitalizme karşı mücadeleyi azim, sebat ve aynı zamanda ihtiyatla örgütleme görevi devrimci Marksistlere ve öncü işçilere düşüyor.

Aydın Emekçi

BURJUVA DEVLETİN KARANLIK YÜZÜ

*Militana Notlar: Polis Tertiplerinin İçyüzü*²² adıyla çevrilen eser bu bakımdan son derece önemli bulgular barındırıyor. Bu kitapta Serge belgeler ışığında Ohrana'nın devrimci örgütlere ajan sızdırmada ve onları manipüle etmede ciddi başarılar kazandığını, ancak Ohrana taktiklerinin özellikle kitle çizgisinden kopuk, Narodnik tipteki örgütlerde başarılı olduğunu ortaya koyuyor.

Tarihsel deneyimler de gösteriyor ki sınıf içinde sebatkâr ve sistematik bir örgütlü mücadele perspektifinde ısrar eden bir devrimci önderliğe sahip olduğunda, işçi sınıfı burjuvazinin her türlü hile ve oyununu alt edecek güçtedir. Öte yandan, işçi sınıfını “ideolojik önder” konumuna indirgeyen, sınıfın yerine ikame ettiği “öncü müfreze”nin iradeciliğine bel bağlayarak sansasyonel eylemlerle devrime ulaşmaya çalışan örgütler ne kadar adanmış ve fedakâr kadrolardan müteşekkil olurlarsa olsunlar, niyetlerinden bağımsız olarak devrimci enerjilerini çıkmaz sokaklarda heba etmeye mahkumdurlar. Zira “sunî dengeyi bozma” yahut “kitleleri ayaklandırma” vb. ulvi ideallerle izlenen bu tarz bir eylem çizgisi özünde sabırsızlığın, sınıfa yönelik örtülü bir güvensizliğin ve hesapsızlığın ürünüdür. Böylesi ideallerle girilen eylemlerin zaman içinde burjuva devletle karşılıklı el yükseltile bir düelloya dönüşmesiyle, devlet ve onun güdümündeki kontrgerilla kendileri için ideal olan baskı ortamı için aradığı zemini bulur. Oluşan bu yeni atmosferde, izleyici konumuna itilen kitleler giderek kabuğuna çekilirken, kendini sınıfın yerine ikame eden “öncü müfreze” ise önce izole, sonra da tasfiye olur. Neticede devrime kısa yoldan ulaşmaya yönelik çabalar, aslında istemeden de olsa işçi sınıfı açısından tarihsel momentlerin kaçırılmasına ve devrime giden yolun daha da uzamasına yol açmış olur. Sınıf içinde uzun erimli, sebatkâr ve sistematik bir çalışma yürütmek zahmetinden

22 Victor Serge, *Militana Notlar: Polis Tertiplerinin İçyüzü*, Ant Yay., Nisan 1971

Aydın Emekçi

Burjuva Devletin Karanlık Yüzü
Ocak 2025

Marksist Tutum e-broşür dizisi: 26
<https://marksist.com/node/8430>

ulaşması yalnızca devlet aygıtını yönetenlerin maziden devraldıkları bilgi ve birikimin bir ürünü değildi. Bu başarıda ne yazık ki devrimci hareketin kendi bünyesinde barındırdığı zaafaların da rolü vardı. Örneğin İtalya'da devreye sokulan ve yukarıda ana hatlarıyla değinilen gerginlik stratejisi kapsamında gerçekleştirilen pek çok terör eyleminin solun üzerine atılmasını kolaylaştıran zaafalarda küçük burjuva radikalizmini benimseyen örgütlerin de payı bulunmaktaydı. Bu bağlamda gerçekleştirilen en sansasyonel eylemlerden biri, eski bir başbakan ve sağcı bir politikacı olan Aldo Moro'nun kaçırılmasıydı. Moro, 1978 yılında Kızıl Tugaylar adlı silahlı sol örgüt tarafından kaçırılmış ve yaklaşık 2 ay süren bir esaretin ardından cesedi bir otomobilin bagajında bulunmuştu. Moro'nun esaretiyle başlayan ve ölümüyle devam eden birkaç aylık süreç, hükümet tarafından muhalefete karşı bir cadı avının payandası olarak kullanıldı. Ayrıca Moro'nun öncülüğünü yaptığı ve İtalyan Komünist Partisini de içerecek bir koalisyon kurmayı hedefleyen "tarihsel uzlaşma" projesinin de suya düşmesine yol açtı. Bahse konu koalisyon fikrinin İtalya'daki müesses nizamı ve ABD emperyalizmini rahatsız ettiği, Moro'nun bu çabalarından dolayı ABD emperyalizminin o zamanki beyin takımının lideri kabul edilen Henry Kissinger tarafından bizzat tehdit edildiği sonraki dönemde açığa çıktı. Kısacası, Moro'nun kaçırılması ve uzun süren bir esareten sonra öldürülmesi, eylemi gerçekleştirenlerin niyetlerinden bağımsız olarak, egemen burjuva klik tarafından kendi emelleri doğrultusunda kullanıldı.

Geçmişten ders almak yalnızca burjuvazinin harcı değildir. Devrimci Marksistler ve sınıf bilinçli işçiler açısından da geçmiş derslerle ve ibretlerle doludur. Kuşkusuz, bu derslerin başında öncesi ve sonrasıyla muzaffer Ekim Devrimi geliyor. Victor Serge'nin Ekim Devriminin ardından Çarlık rejiminin gizli polis örgütü Ohrana arşivinde yaptığı çalışmaların ürünü olan ve Türkçeye

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
Gladio: Anti-komünist terör yapılanmasının doğuşu	3
"Kilit Ülke" İtalya	8
"Gerginlik Stratejisi"	10
Soğuk Savaş'ın ardından.....	14
Türk Gladio'su: Özel Harp Dairesi ya da Ergenekon	17
Kontrgerillanın arka bahçesi olarak Kıbrıs	20
Cepheye ilk sürülen paramiliter unsurlar: "Mukaddesatçılar".....	23
12 Mart rejimi ve Zihni Paşa Köşkü	25
Kontrgerillanın maşası olarak ülkücü-faşist hareket	27
Ecevit, kontrgerilla ve burjuvazi	29
12 Eylül ve sonrası	36
Susurluk'tan günümüze	41
Bir kez daha Kıbrıs	45
Sınıf çizgisi: Kontrgerillanın panzehiri.....	49

Sınıf çizgisi: Kontrgerillanın panzehiri

Faşizm karanlığının giderek koyulaştığı Türkiye’de ülkücü-faşist hareketten devşirilen mafyatik unsurlar artık iktidardaki siyasetçiler tarafından makamlarında ağırlanmakta, geçmişte işledikleri suçlardan dolayı ağır cezaya mahkûm edilmiş mafya liderleri siyasetçilerin bir işaretiyle salıverilmektedir. Uyuşturucu ticareti ve yasa dışı bahis başta olmak üzere mafyanın doğal yaşam alanı olan sektörler devletin alenen göz yummasıyla görülmemiş büyüklüğe ulaşmış durumdadır. Çetelerin cirit attığı yargı ve Emniyet’te kimin mafya mensubu, kimin kamu görevlisi olduğu anlaşılabilir hale gelmiş durumdadır. Kısacası devletle mafyanın iç içe girdiği bir tablo söz konusudur. Siyasetçi, bürokrat ve iş adamlarının, kontrgerillanın ve mafyanın eli kanlı unsurlarıyla aralarına göstermelik de olsa mesafe koyduğu, böylesi unsurların sonunda hafif cezalarla paçayı sıyırsalar da en azından mahkeme yüzü gördüğü günler geride kalmış, burjuva diktatörlüğünü örten incir yaprağı ortadan kalkmıştır. Benzer bir durum, otoriterleşmenin ve faşizmin dalga dalga yayıldığı diğer ülkeler için de şu ya da bu ölçüde geçerlidir. İngiltere’de patlak veren ve kamuoyunda infial yaratan ajan polisler skandalı bu gerçeğin en çarpıcı örneklerinden birini teşkil etmektedir.

Bir yandan kapitalizmin krizinin derinleştiği, diğer yandan Üçüncü Dünya Savaşında yeni cephelerin açıldığı günümüz koşullarında, emekçi kitlelerin örgütlü mücadeleyi yükseltmesi burjuvazinin en büyük kâbusunu oluşturuyor. Burjuvazinin böylesi bir devrimci kabarışı boğmak için elinden geleni ardına koymayacağına, bu uğurda Soğuk Savaş yıllarından bugüne biriken ve gelişen bilgi, tecrübe ve teknolojik olanaklarla her türden kirli ve kanlı oyunu tezgâhlayıp uygulamaya koyacağına şüphe yok. Ancak unutmamak gerekir ki, geçmişte bu tarz tezgâhların başarıya

Sedat Peker'in Kutlu Adalı suikastine dair ifşaları yalnızca bu suikaste değil, aynı zamanda kontrgerillanın milliyetçi retoriği ne denli ikiyüzlüce kullandığına da ışık tutar nitelikteydi. Peker'in "Rumlara falan ülkeyi satacağı yok adamın. Yahu hep böyle yapıyorlar, «vatanseverlik», «vatanseverlik», milleti coşturuyorlar, herkesi birbirine sokuyorlar." sözleriyle ifşa ettiği milliyetçi riyakârlık aslında Kuzey Kıbrıs'ın son 70 yılını da veciz bir biçimde özetliyor. Yıllarca "Rumlara satılma" korkusu pompalayarak, halklar arasına kin ve düşmanlık tohumları ekerek adanın bölünmesi için her türlü kirli oyunu tezgâhlayan, emellerine ulaştıktan sonra ise Kuzey Kıbrıs'ı kontrgerillanın, mafyanın ve sermayenin en kirli kesimlerinin arka bahçesi haline getiren figürlerin aynı kontrgerilla ağına mensup olduğu bugünden bakıldığında gün gibi aşikâr.

Bu kirli ağın geçerken değinilmeyi hak eden unsurlarından biri ise işçi hareketinin yakından tanıdığı bir isimdir: Türkiye'de gangster sendikacılık denince ilk akla gelen yapı olan Türk-Metal Sendikasının kurucu genel başkanı Mustafa Özbek. 2009 yılında Ergenekon soruşturmaları sırasında gözaltına alınan Özbek, Kuzey Kıbrıs'taki dudak uçuklatan servetiyle de kamuoyunun gündemine gelmişti. Özbek'in adada milliyetçi çizgide yayın yapan bir özel kanala, bir fabrikaya ve pek çok gayrimenkule sahip olduğu ortaya çıkmıştı.

Gelgelelim, sonraki yıllarda AKP-Ergenekon ittifakının tesis edilmesiyle, Kuzey Kıbrıs bir kez daha "yavru vatan" paravanının ardında her türlü pis işi yürütenlere teslim edildi. Geline son aşamada Kuzey Kıbrıs ne yazık ki tıpkı 90'lı yıllarda olduğu gibi, Türk burjuvazisinin adeta bir müstemleke muamelesi yaptığı, kontrgerilla artıklarının ve mafyanın iktidarı belirlediği, uyuşturucu ticareti, kumar, sanal bahis ve kara para aklama başta olmak üzere en kirli işlerin alenen yürütüldüğü bir suç cennetine dönüşmüş durumdadır.

Giriş

Burjuva demokrasisinin beşiği sayılan İngiltere'de 2010'ların başında patlak veren "ajan polisler" skandalı 10 yılı aşkın bir süredir ardı ardına ortaya serilen ifşalar ve bunların beraberinde getirdiği kamuoyu baskısı nedeniyle burjuva basın ve hükümetin örtbas etme çabalarına rağmen gündemde kalmaya devam ediyor. Şu ana dek ortaya çıkan bilgiler, 1960'lardan 2000'lere uzanan 40 yılı aşkın süre boyunca İngiliz devletinin çok sayıda politik grubun içine 140 gizli polisi sızdırdığını ortaya koyuyor. Yalnızca sosyalist örgütleri değil, aynı zamanda çevre ve hayvan hakları için mücadele eden grupları da kapsayan sızma ve manipülasyon faaliyetlerine dair açığa çıkanlar, burjuvazinin demokrasinin beşiği olarak lanse edilen bir ülkede dahi bizzat kendi yazdığı kanunlarda yer alan en temel hak ve özgürlükleri pervasızca ayaklar altına alabileceğini bir kez daha gözler önüne seriyor. Ortaya saçılan ifşalar, gizli polislerin kanunda çerçevesi çizilen muhbirlik ve benzeri istihbarat faaliyetlerinin çok ötesine geçtiğine, ajan pro-

vokatörlükten özel hayata yönelik yıkıcı manipülasyonlara dek uzanan geniş bir skalada faaliyet yürüttüğüne işaret ediyor. Örneğin 1987 yılında yapılan bir hayvan hakları eyleminde kürk satan mağazayı ateşe vererek barışçıl biçimde devam eden eylemi provoke eden göstericinin aslında eylemci gruba sızdırılmış bir polis ajanı olduğu, bu skandalla açığa çıkan çarpıcı bilgiler arasında yer alıyor. Ajan polislerin yalnızca örgütlere değil, örgüt çevresinde mücadele yürüten insanlara da zarar vermekte ne denli pervasız olabileceğini ortaya koyan kimi ifşalar ise kamuoyunda infial yaratmış durumda. Zira soruşturmalar sırasında gerçek kimlikleri ifşa olan gizli polisler arasında çevreci örgütlere sızarak örgüt bünyesindeki kadınlarla evlenen ve çocuk sahibi olan, sonra aniden sırra kadem basarak geride telafisi olmayan hasarlar bırakan ajanlar da bulunuyor.

Burjuva hukuku bakımından dahi en temel hak ve özgürlüklere yönelik ağır ihlaller içeren bu eylemlerin Emniyet bürokrasisinin bilgisi dâhilinde, ajan polisler resmi kimlik, ehliyet ve pasaport gibi dokümanlar temin edilmek suretiyle sistematik ve yıllara varan bir biçimde gerçekleştirildiği ardı ardına gelen ifşalarla kanıtlanmış durumda. Burjuva politikacılar ise kamuoyundan yükselen tepkileri göstermelik özürler ve kanun değişiklikleriyle geçiştirmeye çalışıyor. Ancak mızrak çuvala sığmıyor. Konunun peşini bırakmayan muhalif gazetecilerin ve “Police Spies Out of Lives” (Polis Ajanları Hayatımızdan Çıksın) gibi kampanya gruplarının olayın üzerine gitmesiyle ifşalar giderek daha vahim bir hal almaya devam ediyor.

Devrimci faaliyet yürütenler açısından önemli dersler barındıran ajan polisler skandalının ortaya koyduğu bir diğer gerçek ise örgütlerden bazılarının polis ajanları konusunda diğerlerine nazaran çok daha fazla zaaf göstermiş olması. En çok ajan sızan örgütlerin başında beklenebileceği üzere giriş bariyerleri en düşük,

rine kardeşi Atilla Peker savcılığa bir dilekçe vererek bildiklerini anlattı. Kutlu Adalı suikastini gerçekleştirmek için Korkut Eken’le birlikte adaya gittiklerini ifade eden Atilla Peker adada Türk Sivil Savunma Teşkilatı Başkanı olan Kurmay Albay Galip Mendi ile tanıştırıldığını, Eken tarafından kendisine Uzi marka silah temin edildiğini ve silahın nasıl kullanılacağını öğretildiğini belirtti. Sedat Peker’in ifşaları ve kardeşinin itirafları üzerine ifade vermek durumunda kalan Galip Mendi ise Atilla Peker’in Korkut Eken’le birlikte Kıbrıs’a geldiğini doğruladı. Ancak Eken’in kendisine PKK ile ilgili istihbarat çalışması yapılacağı bilgisini verdiğini, bunun üzerine kendisine Beyaz Toros tahsis edildiğini söyleyerek olayı saptırmaya çalıştı. Mendi’ye göre Barnabas baskını da Barış Kuvvetleri Komutanlığına PKK’nın o çevreye silah gömdüğüne dair gelen bir ihbar üzerine yapılmıştı. Ancak Mendi’nin bu açıklamaları hiç kimseyi tatmin etmedi. Zira iddia ettiği türden bir ihbar nedeniyle yapılacak bir baskında ne kilise görevlilerini enterne etmeye ne de olayın üzerini alelacele kapatmaya ihtiyaç duyulabilirdi.

Kutlu Adalı suikastinin Peker’in ifşalarıyla yeniden gündeme gelmesiyle Susurluk soruşturmaları sırasında kamuoyuna yansıyan önemli bir detay da yeniden hatırlandı. Adalı’nın katledildiği tarihte Abdullah Çatlı da 12 Eylül sonrası aranır durumdayken kullandığı Mehmet Özbay kimliğiyle Kuzey Kıbrıs’taydı. Atilla Peker’e ihale edildikten sonra başka bir tetikçi eliyle “halledilen” bu cinayette Çatlı’nın da parmağı olabileceğine Kutlu Adalı’nın eşi İlkay Adalı da Ergenekon soruşturmalarının devam ettiği 2009 yılında işaret etmiş ve şöyle demişti: “Ergenekon’un Kıbrıs ayağının soruşturulmasıyla kocamın katilleri de bulunacak. Kocamı öldürenlerin Ergenekoncu olduğunu biliyorum.”²¹

21 <https://www.timeturk.com/tr/2009/04/11/kutlu-adali-nin-infazinda-sok-iddialar.html>

özel kalem müdürlüğünü yapacak kadar yakındı. Ancak 80'lerden itibaren Denктаş'la aralarında fikir ayrılıkları baş göstermişti. 90'lı yıllara gelindiğindeyse Kıbrıs'ı "yavru vatan" adı altında Türk burjuvazisinin pis işlerinin yürütüldüğü bir çeşit müstemlekeye dönüştüren Denктаş ve hempalarını eleştiren yazılar kaleme alıyordu. Katledilmeden önce ise esrarengiz bir olayın üzerine gidiyordu: St. Barnabas Baskını.

14 Mart 1996 gecesi Magosa yakınlarındaki St. Barnabas Kilisesi'ne Kıbrıs Türk Sivil Savunma Teşkilatı'na mensup resmi üniformalı askerler tarafından bir baskın düzenlenmişti. Aralarında beyaz bir Toros'un da olduğu üç araçla kiliseye gelen 15 kadar asker öncelikle kilisedeki görevlileri etkisiz hale getirmiş, sonrasında 4 saat boyunca manastıra adını veren Barnabas'ın mezarını kazmış ve ardından olay yerini terk etmişti. Kısa süre sonra kamuoyunun gündemine taşınan ancak yetkililerin tatmin edici bir açıklama yapmadan karartmaya ve geçiştirmeye çalıştığı bu olayın üzerine giden Adalı konuya ilişkin bir yazısında ilginç ipuçları paylaşıyordu:

*"Derler ki 20 Temmuz, 1974 Harekâtı'nda bir Binbaşı Rumların evinden, kilisesinden, bankasından, kuyumcusundan ganimet olarak toplanan altın, gümüş, elmas, pırlanta gibi mücevherleri St. Barnabas'ın mezarının olduğu mağaraya gömdürmüştü. Savaş bitince gelip almayı amaçlamış. Bu arada generalliğe yükselip emekli olmuş. Aradan 21 yıl geçtikten sonra Kıbrıs'ta bulunan güvendiği kişilere durumu anlatmış ve bu silahlı baskın operasyonunu gerçekleştirmişler... Mücevherleri alıp aynı gece uçakla Türkiye'ye kaçmışlar."*²⁰

Peker'in Adalı suikastinden çeyrek asır sonra gelen ifşaları üze-

²⁰ <https://bianet.org/haber/gazeteci-kutlu-adali-yi-olume-goturen-makale-3237>

kitle kuyrukçuluğu ile malul çevreler geliyor. Her yönüyle ibretlerle dolu olan ajan polisler skandalının, genelde burjuva devlet mekanizmasına, özelde ise İngiliz devletine dair yanılsamalara ve ham hayallere sahip olanlarda şaşkınlık yaratması mümkündür. Ancak Soğuk Savaş süreci başta olmak üzere geçmişte NATO ve onun bünyesinde faaliyet yürüten Gladio gibi "cephe gerisi" örgütlenmelerin ipini ABD emperyalizmiyle birlikte elinde bulunduran, hatta ABD'ye bu konularda akıl hocalığı yapan İngiliz emperyalizminin geçmişini bilenler açısından ortaya saçılan bilgiler hiç de şaşırtıcı değil. İçinde bulunduğumuz Üçüncü Dünya Savaşı sürecinin alevlerinin yayıldığı ve buna paralel olarak burjuva rejimlerin giderek artan biçimde otoriterleşmeye, hatta faşizme meylettiği mevcut tablo, burjuvazinin geçmişte devrimci mücadeleyi sabote etmek adına giriştiği saldırı ve tertiplere yakından bakmayı elzem hale getiriyor. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa'da kurulan ve kamuoyunda Gladio ya da kontrgerilla gibi adlarla anılan cephe gerisi yapılanmaların faaliyetleri bu bakımdan önemli dersler barındırıyor. Bu faaliyetlerin genel mantığını kavrama çabasının bir ürünü olan bu çalışmada, burjuvazinin sömürü çarkının bekası uğruna kendi yasalarını çiğneme pahasına devreye soktuğu kontrgerilla yapılanmaları ağırlıklı olarak İtalya ve Türkiye örnekleri üzerinden ele alınacak ve geçmişte yaşananlar ışığında bazı temel prensiplere değinilecektir.

Gladio: Anti-komünist terör yapılanmasının doğuşu

Faşizmin yenilgisiyle sonuçlanan İkinci Dünya Savaşı'nın ertesinde, ABD hegemonyasında kapitalist dünyaya nizam verilirken komünizm baş düşman olarak belirlendi. Bu çerçevede 1940'ların ikinci yarısından itibaren Avrupa ülkelerinde gizli ve açık anti-komünist örgütler kuruldu. Burjuvazinin henüz savaşın yara-

ları sarılırken alelacele böylesi bir politikaya yönelmiş olması bir evham ya da histeriden değil, bir dizi somut nedenden kaynaklanıyordu. Öncelikle, İtalya ve Yunanistan gibi ülkelerde yürüttükleri partizan savaşıyla faşizmin yenilgisinde önemli rol oynayan komünistler kitlelerin gözünde büyük prestij kazanmıştı. Bunun yanı sıra, Nazi ordularını mağlup eden Kızıl Ordu, tüm dünyada emekçiler nezdinde Sovyetler Birliği'ne yönelik sempatiyi artıran bir rol oynamıştı. Öte yandan, savaşın bedelini en ağır ödeyen kesim olan emekçi kitleler, savaşın müsebbibi olan kapitalist sisteme yönelik sorgulayıcı bir eğilim içine girmiş, sistem karşıtı düşüncelere daha açık ve sempati duyar hale gelmişti. Savaşınertesinde böylesi bir atmosferin hâkim olduğu Avrupada sol partilerin ve işçi hareketinin yükselişini sekteye uğratmak ve olası devrimci durumların önüne geçmek, savaş sonrası Avrupasına nizam verme uğraşındaki başlıca emperyalist güçler olan ABD ve İngiltere açısından birinci öncelik haline gelmişti.

Aslına bakılırsa emperyalist güçler bu niyetlerini faşizmin yenilgisinin kesinleştiği ancak savaşın henüz sona ermediği koşullarda belli etmişlerdi. Örneğin faşizme karşı retorik düzeyde yürütülen

burjuva propagandaya rağmen, Alman ve İtalyan faşizminin eli kanlı kadroları ABD güçleri tarafından partizanların ya da savaş sonrası kurulan mahkemelerin elinden kurtarılıyor, savaş boyunca Sovyetler Birliği'ne ve partizanlara karşı edindikleri tecrübeden faydalanılmak üzere devşiriliyorlardı. Bu süreçte devşirilen en azılı faşistlerden biri "Kara Prens" lakaplı Vale-

"Kara Prens" lakaplı Valerio Borghese

böyle bir tehditte bulunduğunu itiraf edecekti.

Bir kez daha Kıbrıs

Peker'in 2021 yılında ardı ardına yayınladığı videolarda ifşa ettiği bir diğer olay ise kontrgerilla unsurlarıyla kontrgerillanın arka bahçesi Kuzey Kıbrıs'ı bir kez daha bir araya getiriyordu. Peker, 1996 yılında Kıbrıslı gazeteci Kutlu Adalı'nın katledilmesi işinin devrin İçişleri Bakanı Mehmet Ağar ve kontrgerilla mensubu Yarbay Korkut Eken tarafından kendisine ihale edildiğini açıkladı. Kendisine "Kıbrıs'ı Rumlara satmak istiyor." diye lanse edilen Adalı'ya yönelik suikast için görevlendirdiği kardeşi Atilla Peker'in Korkut Eken'le birlikte adaya gittiğini belirten Peker sözlerine şöyle devam ediyordu:

"Ancak yüce Allah o insanın kanını bize nasip etmedi. Yahu adam namuslu adam, bugünleri görmüş adam, bunun için çalışmış. Rumlara falan ülkeyi satacağı yok adamın. Yahu hep böyle yapıyorlar, «vatanseverlik», «vatanseverlik», milleti çoşturuyorlar, herkesi birbirine sokuyorlar. Allah'a yemin olsun. Aradan zaman geçti, döndüler 3-4 gün sonra, denk gelinemedi. Korkut abiyle konuştuk, dedi «Tekrardan gideceğiz». Sonra orada bunlara bağlı olan başka bir ekip öldürmüştü. Karşılaştık Korkut abiyle, «Halloldu o iş» dedi."19

Bu çarpıcı ifşaya konu olan Kutlu Adalı, 6 Temmuz 1996'da Lefkoşadaki evinin önünde faili meçhul bir suikaste kurban gitmişti. Adalı aslında uzun yıllar TMT çizgisinde faaliyet yürütmüş bir isimdi. 1950'li yılların sonlarında adada taksim yanlısı Türk milliyetçilerinin yayın organı olan Nacak gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yapmıştı. 60'lı ve 70'li yıllarda ise Rauf Denktaş'a

19 <https://www.evrensel.net/haber/433550/sedat-peker-7nci-videosunu-yayimladi-sizin-kurdugunuz-uyusturucu-yolunu-anlatacagim>

tane adam gönderirim, 8 tane boş alana füze de attırırım. Problem değil o. Gerekçe üretilir” ve *“Gerekirse Süleyman Şah’a bir saldırı düzenleriz”* gibi öneriler ifşa edilen ses kaydıyla kamuoyunun gündemine taşınıyordu. Bu ifadeler burjuva siyasetçi ve bürokratların gerektiğinde kamuoyunu milliyetçi temelde manipüle edebilmek adına ne denli pervasız ve riyakâr davranabileceğinin birinci ağızdan itirafıydı adeta.

2014 yılı başlarında AKP-Ergenekon ittifakının kurulmasının ardından yaşanan olaylar arasında özellikle 7 Haziran ile 1 Kasım 2015 arasında yaşananlar hayli dikkat çekicidir. AKP’nin tek başına iktidar olanağını ilk kez yitirdiği 7 Haziran 2015 seçimlerinin ardından bir dizi katliam ve karanlık olay tezgâhlanmış, neticede aynı yılın Kasım ayında AKP’nin yeniden tek başına iktidar olması sağlanmıştır. Soru’da devrimci gençlere yönelik katliamla başlayan ve 10 Ekim’de Ankara’da gerçekleştirilen Gar Katliamı ile zirvesine varan bu sürecin, İtalya’da Gladio eliyle uygulamaya sokulan gerginlik stratejisini andıran ve neticede kitleleri yeniden “güçlü iktidar” a razı eden bir stratejinin ürünü olduğu aşikârdır.

Faşizmin tırmanış sürecine eşlik eden bir diğer boyutu ise mafyatik unsurların devreye sokulması oluşturur. Türkiye’de faşist rejimin kurulduğu 2016 öncesindeki süreçte bunun en net örneklerinden biri Sedat Peker vakasıyla yaşandı. Ergenekon operasyonlarında hapse atılan ancak AKP-Ergenekon ittifakının kurulduğu 2014 yılı baharında serbest bırakılan Peker, çok geçmeden dışarı salınmasının karşılığını ödemeye girişti. Peker o dönem özellikle Barış Akademisyenleri’ne yönelik *“oluk oluk kanlarını akıtacağız”* tehdidiyle gündeme geldi. Bu tehdidin hangi amaca matuf olduğu ve kimlere hizmet ettiği birkaç yıl sonra bizzat Peker tarafından açıklanacaktı. İktidarla ters düştükten sonra ülkeyi terk etmek zorunda kalan Peker, 2021 yılında yaptığı bir açıklamada *“hükümet lehine korku iklimi oluşturmak”* için

rio Borghese idi. Borghese İtalya’da İkinci Dünya Savaşı sırasında partizanlara karşı kurulan faşist bir birliğin lideriydi. Mussolini faşizmine ve işgalci Nazilere direnen yüzlerce komünistin ölümünden sorumluydu. Savaşın sonlarında partizanlar tarafından yakalandı. İdam edilmek üzereyken ABD’li istihbarat görevlisi James Angleton tarafından kurtarıldı. Borghese’yi Amerikan askeri kılığına sokup Roma’ya götüren Angleton, bu eli kanlı faşist çete liderinin halk mahkemesi yerine ABD güdümündeki uyduruk bir duruşmada yargılanmasını ve böylece hafif bir cezaıyla paçayı kurtarmasını sağladı. Bu sayede ABD emperyalizmi ve İtalyan burjuvazisi, Soğuk Savaş yıllarında Borghese’yi İtalya’da sola karşı yürütülen kirli savaşta kullanmaya devam etti.

ABD emperyalizmi yalnızca Borghese gibi tescilli İtalyan faşistlerinden değil, Nazi artıklarından da anti-komünist kadrolar devşirdi. Bu devşirmelerin en ünlülerinden biri Reinhard Gehlen’dir. Gehlen, İkinci Dünya Savaşı boyunca Nazi ordusu saflarında Kızıl Ordu’ya karşı general rütbesiyle istihbarat subayı olarak görev yapmıştı. Savaşın bitiminde Sovyetlere dair elinde bulundurduğu istihbari bilgiler karşılığında işlediği suçlar örtbas edilerek Amerikan istihbaratına alındı ve kendisi gibi savaş suçlusuz Nazi istihbaratçılarından oluşan ekibiyle Sovyetler Birliği’ne karşı bir istihbarat örgütü kurması sağlandı. 10 yılı aşkın bir süre

ABD istihbaratına hizmet eden Gehlen, 1956 yılında ise Batı Almanya istihbarat örgütü BND'nin kurucusu ve ilk başkanı oldu. Sonraki yıllarda Türkiye'de de görev yapan Ruzi Nazar gibi ajanların CIA'ye kazandırılmasında ve uzun yıllar MİT'in başında yer alan Fuat Doğu gibi isimlerin yetiştirilmesinde de rol oynayan Gehlen, bu nedenle Türkiye'de Soğuk Savaş sürecine dair araştırmalarda ismi sıklıkla anılan biri olmuştur.

ABD'nin savaş suçlusunu faşistleri devşirme politikası, İkinci Dünya Savaşı'na dair filmlerde de her daim karartılan bir husus olmuştur. Amerikan emperyalizmine methiye düzmeye yönelik "Avrupa'yı faşizmden kurtaran ve kıtada özgürlüğü tesis eden büyük birader" anlatısına gölge düşürecek nitelikteki bu gerçeğe mi-zahi bir dille de olsa yer veren *Soysuzlar Çetesi* filmi bu bakımdan istisnai bir yapıdır. Quentin Tarantino tarafından yönetilen ve 2009 yılında gösterime giren *Soysuzlar Çetesi*'nin başkarakterlerinden Nazi subayı Hans Landa, Nazilerin yenilgisi kesinleşince ABD güçlerine teslim olur. Gehlen gibi Hans Landa da canının bağışlanması karşılığında bilgi ve deneyimlerini müttefiklerin hizmetine sunmayı teklif eder. Teklif kabul edilir ancak bir Nazi subayının geçmişinin bu kadar kolay unutulması, onu teslim alan ABD'li teğmenin içine sinmez. Bunun üzerine teğmen, Nazi geçmişini simgelemesi adına Landa'nın alnına bıçağıyla gamalı haç çizer. Bu sahneyi, savaş suçlusunu Nazilerin ABD tarafından devşirildiği gerçeğini es geçen İkinci Dünya Savaşı filmlerine yönelik bir taşlama olarak kabul etmek mümkündür.

ABD ve İngiltere istihbarat örgütlerinin faşist artıklarını devşirerek kurduğu anti-komünist örgütlenmeler, 1948 yılında NATO'nun kurulmasıyla belirli bir sistem dâhilinde ve tek merkezden koordine edilen yapılara dönüştü. NATO, komünizme karşı kapitalist ülkelerde "istikrarın" yani kurulu düzenin muhafaza edilmesini temin etmek amacıyla gizli ve açık savaş yürütecek

eden bu operasyonlarda Susurluk soruşturmalarından farklı olarak kontrgerillanın askeri ve sivil bürokrasideki kimi üst düzey isimleri de yargılamalara dâhil edildi ve hapis cezalarına çarptırıldı. Ancak soruşturmalar genel itibariyle AKP-Cemaat ittifakını iktidarda tutacak bir mayın temizliği ve tasfiye hareketi olarak şekillendi, geçmişteki karanlık olayların aydınlatılması yoluna gidilmedi. Örneğin kontrgerilla unsurlarının 90'larda en karanlık ve kanlı eylemlere imza attığı "Fırat'ın Doğusu"na geçilmedi. En üst perdeden verilen sözlere rağmen Hrant Dink cinayeti gibi faili meçhul cinayetler aydınlatılmadı. Aksine, Dink cinayeti başta olmak üzere bu tarz davalar zaman içerisinde değişen ittifaklarda burjuvazi içi kliklerin birbirine karşı savaşlarında araçsallaştırıldı.

Gülen Cemaatinin Emniyet ve yargı bürokrasisindeki unsurlarını devreye sokarak AKP'ye karşı cepheden saldırıya geçtiği 17-25 Aralık yolsuzluk ve rüşvet soruşturmaları sonrasında ise burjuva güçler arasındaki kompozisyon köklü bir değişikliğe uğradı. AKP-Cemaat ittifakının Ergenekon operasyonlarıyla hapse tıktığı kontrgerilla unsurları 2014 yılı başından itibaren salıverilmeye başlandı. Bu kontrgerilla artıkları Vatan Partisi gibi çevreler etrafında kümelenerek AKP'ye Gülen Cemaati karşısında koçbaşı olarak destek vermeye başladı.

Ancak AKP-Cemaat kavgası sırasında, egemen kliklerin karşı karşıya geldiği durumlarda sıklıkla yaşandığı üzere burjuva devlet mekanizmasının içyüzüne dair kimi ibretlik bilgiler de ortalığa saçıldı. Tam da 30 Mart 2014 yerel seçimlerine birkaç gün kala sızdırılan bir ses kaydı bu ifşalar arasında en fazla sansasyon yaratanlardan biridir. Dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, MİT Müsteşarı Hakan Fidan ve Genelkurmay yetkililerinin Suriye'ye müdahaleyi görüştüğü bir ortamda Fidan tarafından müdahaleye gerekçe oluşturabilmek adına ortaya atılan "Öbür tarafa 4

den devlet-siyaset-kontrgerilla üçgeninin üç önemli temsilcisi çıkacaktı. Emniyet Müdürü Hüseyin Kocadağ ve aranır durumdaki ülkücü-faşist elebaşı Abdullah Çatlı'nın öldüğü, DYP Milletvekili ve Bucak Aşireti lideri Sedat Bucak'ın ise sağ kurtulduğu kaza kamuoyunda infial yarattı. Olaya tepki olarak başlayan “aydınlık için bir dakika karanlık” eylemleri uzunca bir süre devam etti. Ancak Susurluk Skandalı'na yönelik yürütülen soruşturmalar maalesef İtalyadaki Gladio soruşturmaları kadar dahi derinleşemedi. Kamuoyunun tepkisi bilinçli olarak uzatılan ve derinleştirilmesinden imtina edilen mahkeme süreçleriyle soğutuldu. Yargılamalar sonucunda dönemin İçişleri Bakanı Mehmet Ağar, eski Özel Harekât Dairesi Başkan Vekili İbrahim Şahin ve Yarbay Korkut Eken gibi işledikleri organize suçlar basına sızan resmi raporlarda dahi ikrar edilen, fazlaca öne çıkmış kontrgerilla unsurları hafif cezalara çarptırıldı. İşçi sınıfına ve Kürt halkına karşı işlenen suçların ise hiçbiri aydınlatılmadı.

2007'de başlatılan Ergenekon operasyonlarında da benzer bir durum yaşandı. Dalga dalga yayılan ve birkaç yıl boyunca devam

bir cephe örgütü olarak kuruldu. NATO'nun bu temel misyonuyla uyumlu bir biçimde oluşturulan gizli protokol maddelerinde, örgüte katılacak ülkelerde NATO ile koordinasyon içerisinde komünist harekete karşı mücadele yürütmek üzere bir gizli örgüt kurulması şart koşuluyordu. Bu kapsamda pek çok ülkede her biri o ülkenin ulusal mitolojisinden alınan isimler taşıyan “cephe gerisi” (İngilizce “stay behind”) kontrgerilla yapıları kuruldu. Doğrudan Brüksel'deki NATO genel merkezine bağlı bu yapılar Fransa'da Rüzgâr Gülü, Türkiye'de Ergenekon, Yunanistan'da Kızıl Post ve İtalya'da Gladio gibi adlarla devreye sokuldu.

NATO bünyesindeki kontrgerilla örgütlenmelerinin faaliyetlerine yön veren temel kılavuz ABD ordusu menşeli FM 31-15 kodlu dokümandı. Sahra Talimnamesi 31-15 adıyla Türkçeye çevrilerek 1964 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı emriyle Türkiye'de de yürürlüğe giren bu yönergede kontrgerilla eliyle yürütülecek gayrinizami savaş kapsamında “gerekli görüldüğünde” başvurulabilecek metotlar açıkça ve ayrıntılı olarak sıralanıyordu. Adam öldürme, bombalama, silahlı soygun, işkence, tedhiş, tahrik, adam kaçırmaya ve şantaj talimnamesinde yer verilen gayrinizami harp taktiklerinden bazılarıydı. Köylere kadar inmesi öngörülen kontrgerilla örgütlenmesinin faaliyet ve unsurları, talimnamesinde yer alan bir maddede kanundan açıkça muaf tutuluyordu: “*Bir gayri nizami kuvvetin yeraltı unsurları kaide olarak kanuna sahip değildir.*”

Bu ve benzeri dokümanlarda gayrinizami harp tekniklerinin hedef tahtasına “işgalci ülke” konuluyordu. Burada adı verilmeden “işgalci ülke” olarak kodlanan ülke SSCB idi. Oysa “Sovyet tehdidi” yalnızca bir örtüydü. Burjuvazinin gayrinizami harp teknikleriyle yöneldiği asıl hedef içerideydi: işçi hareketi başta olmak üzere düzeni tehdit eden her türlü devrimci yapılanma. 1960'lı ve 70'li yıllarda İtalya ve Türkiye'de yaşanan provokasyon ve kat-

liamlar böylesi bir perspektiften incelendiğinde NATO menşeli yönergelerde ayrıntılı olarak tarif edilen gayrinizami harp strateji ve taktiklerinin asıl hedefinin ülke içindeki düzen karşıtı hareketler olduğu açıkça görülebilmektedir.

“Kilit Ülke” İtalya

NATO'ya üye olan ülkelerde kurulan cephe gerisi örgütlenmelerden biri olan ve İtalya'da faaliyet yürüten Gladio (İtalyancada “Kılıç”) zamanla bu yapıların en bilineni haline gelmiş, hatta Gladio terimi Avrupa'da faaliyet yürüten NATO güdümlü kontrgerilla örgütlenmelerinin genel adı gibi anılır olmuştur. Gladio'nun diğer tüm yapılardan daha fazla öne çıkmasının bir dizi sebebi bulunmaktadır. Her şeyden önce savaş sonrasında İtalya, bizzat ABD Başkanı Truman'ın tabiriyle “ABD'nin güvenliği açısından kilit ülke” olarak addediliyordu. Bunun nedeni İtalya'nın savaşın ertesinde Batı Avrupa'daki en güçlü komünist harekete sahip olmasıydı. İtalyan Komünist Partisinin (PCI) seçimlerden birinci parti olarak çıkma olasılığı 1948 seçimlerinden 1970'lerin sonuna dek burjuvazi açısından ciddi bir tehdit olarak kendini hissettirecekti. Bunun yanı sıra, İtalya işçi mücadelesinin köklü bir geçmişe sahip olduğu ve proletaryanın saflarına savaş sonrasında hızla yeni bölüklerin katıldığı bir ülkeydi. Bu devrimci potansiyelin özellikle 1960'lı ve 70'li yıllardaki eylemliliklerle ciddi bir biçimde açığa çıkması nedeniyle, İtalya'da burjuvazinin her ne pahasına olursa olsun iktidarda kalması için yürütülen NATO operasyonları geniş bir yelpazeye yayıldı. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte ise, komünist hareketin zayıflaması ve aynı zamanda kamuoyundan gelen baskılar neticesinde cephe gerisi yapıların üzerine en çok gidilen ülke İtalya oldu. Tüm bu nedenlerle, NATO güdümünde kurulan kontrgerilla örgütlenmeleri arasında faaliyetleri hem en çok öne çıkan hem de en çok açığa

savcıya verdiği ifadede o dönem tahkikatın nasıl durdurulduğunu şu sözlerle açıklayacaktı:

“Tahkikatla ilgili herhangi bir rapor hazırlamadım. Çünkü beni İstanbul Ulus'ta bir villaya çağırdılar. Üç kişi vardı. İsimlerini söylemediler, ben de ulaşamadım. Sonra da herhangi bir yerde kimliklerini tespit edecek bilgiye ulaşamadım. Bana «Paşamız bu tahkikatı yapmanızı istemiyor» dediler. Bu paşa dönemin MGK Genel Sekreteri Sabri Yirmibeşoğlu'ydu. Ortam çok gergindi. Hatırladığım kadarıyla mealen «Bu soruşturmayı bırak, işi karıştırma çek git, yoksa senin akıbetin de iyi olmaz» gibi benzer ifadeler kullanarak beni tehdit ettiler. Ben bu işin suikast olduğu kanaatini edindim.”¹⁸

Tönük'ün Özal suikastinden çeyrek asır sonra ismini verdiği Sabri Yirmibeşoğlu, Çankırı kontrgerilla okulunda Alpaslan Türkeş'in en sevdiği öğrencilerinden biri olduğu 1952 yılından itibaren askeri bürokrasinin basamaklarını birer birer çıkmış, suikastin vuku bulduğu 1988 yılında 12 Eylül askeri faşist darbesinin yarattığı en önemli kurum olan Milli Güvenlik Kurulunun genel sekreteri olmuştu. Suikastten sağ kurtulan Özal 1989 yılında cumhurbaşkanı koltuğuna oturdu. 1990 yılına gelindiğinde ise görev süresinin 1 yıl daha uzatılması halinde Kara Kuvvetleri Komutanı olabilecek, oradan da Genel Kurmay Başkanlığına yükselebilecek durumdaki Sabri Yirmibeşoğlu Özal tarafından kadrosuzluktan emekli edildi.

Susurluk'tan günümüze

Türkiye'de kontrgerilla yapılanmasını kamuoyunun gündemine en sansasyonel biçimde taşıyan olay 1996 yılında yaşanmıştır. 3 Kasım 1996'da Susurluk'ta bir kamyonu çarpan Mercedes'in için-

¹⁸ <https://t24.com.tr/haber/tonuk-mgk-genel-sekreteri-beni-tehdit-etti-oldurulmek-istendim-kizim-kacirildi,230140>

yecek kadar azılı bir anti-komünistti. Ancak ordu üst kademesinin bütün arka çıkmalarına rağmen Sunalp liderliğindeki MDP, üç partinin katılmasına izin verilen seçimden sonuncu çıkararak büyük bir hüsrana yaşadı.

Seçimin galibi ise 12 Eylül öncesinde MESS başkanı sıfatıyla işçi hareketinin tam karşı cephesinde yer alan Turgut Özal'ın lideri olduğu ANAP olmuştu. 12 Eylül'den aylar önce 24 Ocak Kararları ile öngörülen neo-liberal saldırı paketinin adım adım uygulamaya konulduğu ANAP iktidarı sırasında kontrgerilla izi taşıyan en önemli olaylardan birinin baş aktörü ise bizzat Başbakan Özal olacaktı. 1988 yılındaki bir parti kongresinde Özal'a yönelik bir suikast gerçekleştirildi. Özal'ın yaralı olarak kurtulduğu bu suikastte kontrgerilla parmağı olduğuna işaret eden önemli veriler mevcuttur. Suikastte tetikçi olarak ülkücü faşist Kartal Demirağ kullanılmıştı. Demirağ suikast öncesinde bir yaralama eylemi nedeniyle bulunduğu hapis hanesinden Ocak 1988'de açık cezaevine nakledilmiş, bu nakilden 2 gün sonra ise firar etmişti. Firardan yaklaşık 5 ay sonra da bu suikast girişiminde ortaya çıkmıştı. Demirağ suikastten dolayı yalnızca 4 yıl hapiste kaldı. Tahliyesinin ardından verdiği röportajlarda memleketi Afyon Dazkırı'da 1970'li yıllarda faaliyet gösteren ülkücü komando kampında eğitim gördüğünü, eğitimi verenlerin komando eğitiminde uzman emekli subaylar olduğunu, başlarında emekli bir generalin bulunduğunu beyan etti. Cezaevinden firarı ile Özal suikasti arasında geçen 5 aylık süre zarfında ne yaptığıyla ilgili soruya ise şöyle cevap veriyordu: "*Müthiş maceralar yaşadım, polislerle arkadaşlık yaptım.*"

Basına yansıyan bilgilere göre Özal, suikastle ilgili yapılan tahkikat neticesinde bir isme ulaştıktan sonra soruşturmanın daha fazla derinleştirilmemesini istemişti. Suikasti araştıran komisyon üyesi savcı Uğur Tönük, 2013 yılında açılan bir soruşturmada

çıkan yapı Gladio olmuştur.

NATO'nun kurulduğu 1949 yılı öncesinde ABD ve onun güdümündeki istihbarat örgütlerinin İtalya'da yürüttüğü faaliyetlerin doruğunu 1948 genel seçimleri teşkil eder. 1947'de kurulan CIA'in sonradan dünyanın farklı coğrafyalarında uygulamaya koyacağı ve "örtülü operasyonlar" adı verilen dış müdahalelerinin ilk ve en önemlilerinden biri bu seçimde gerçekleşmiştir. 1948 genel seçimlerinde İtalyan Komünist Partisi (PCI) ile İtalyan Sosyalist Partisi (PSI) arasında Demokratik Halk Cephesi çatısı altında kurulan ittifakın zaferi ciddi bir ihtimal olarak ortaya çıkmıştı. İşte bu ihtimali ortadan kaldırmak amacıyla CIA tam da bu ittifakın oy desteğini azaltacak ve merkez sağ Hıristiyan Demokrat Partinin (DCI) önünü açacak bir biçimde seçimlere müdahale etti. DCI zaten savaş sonrasında yükselen işçi hareketine karşı ABD desteğiyle kurulmuş ve monarşi yanlılarından Katolik kilisesine, faşist savaş suçlularından mafya unsurlarına her türden gericiyi bünyesinde barındıran bir sağ cephe partisiydi. DCI'ye seçim sürecinde CIA tarafından milyonlarca dolar para akıtıldı. Ayrıca sol cephenin adaylarını halk nezdinde karalamaya ve yıpratmaya dönük pek çok asılsız haber ve iddia dolaşıma sokuldu. Tüm bu müdahaleler neticesinde DCI yüzde 48'le iktidara gelirken komünist ve sosyalist partilerin ittifakı yüzde 31'de kaldı. DCI hükümetini iş başına getiren ve burjuvazi açısından İtalya'da "istikrarı" tesis eden 1948 seçimlerinden bir yıl sonra, İtalya NATO'ya kurucu üye sıfatıyla kabul edildi. NATO'ya katılma şartı olarak imzalanan gizli protokoller çerçevesinde kurulan Gladio'nun faaliyetleri de böylece başlamış oldu.

İtalya'da sonraki seçimlerde de devam eden müdahalelerin etkisiyle Hıristiyan Demokratlar Soğuk Savaş süreci boyunca siyasal iktidarı tek başına ya da koalisyonların büyük ortağı sıfatıyla elinde tutmayı başardı. ABD'de 1970'li yıllarda patlak veren

Watergate Skandalı sonrasında istihbarat örgütleri CIA, FBI ve NSA'nın faaliyetlerini araştırmak üzere ABD parlamentosu bünyesinde kurulan bir araştırma komitesi, CIA'nın Batı Avrupada İkinci Dünya Savaşı sonrasında yapılan seçimlere müdahalede bulunduğunu doğrulamıştır. Bizzat ABD'li senatörler tarafından kaleme alınan nihai araştırma raporunda CIA'nın 1948 seçimlerinden başlayarak İtalyadaki merkez sağ partilere her seçimde milyonlarca dolar para aktardığı kabul edilmiştir. Soğuk Savaş döneminde İtalya ve Hıristiyan Demokratlar örneğinde yaşanan bu süreç, komünistleri sürekli olarak kitlelere “kökü dışarıda” yahut “dış güçlerin uzantısı” olarak lanse eden ve “yerli ve milli” olmakla böbürlenen sağ partilerin ikiyüzlülüğünü de ayan beyan ortaya koymaktadır.

“Gerginlik Stratejisi”

NATO'nun ve onun güdümündeki Gladio'nun İtalyadaki siyasal ve toplumsal yaşama müdahaleleri seçimlerle sınırlı kalmadı. Bu süreçte toplumda tansiyonu tırmandırmayı ve kamuoyunu daha otoriter bir yönetime razı etmeyi amaçlayan bir dizi kanlı terör saldırısı da gerçekleştirildi. “Gerginlik stratejisi” adı verilen bu karanlık plan kapsamında gerçekleştirilen terör saldırılarının en kanlılarından biri 12 Aralık 1969'da meydana gelen Piazza Fontana Katliamı'dır. Ulusal Tarım Bankası Genel Müdürlüğünde gündüz vakti patlatılan bir bomba sonucunda 17 sivilin hayatını kaybettiği bu katliam başlangıçta anarşistlerin üzerine yıkılmaya çalışıldı. Katliam sonrasında birçok muhalif tutuklandı. Bu tutuklamalara kamuoyu nezdinde komünistleri ve anarşistleri gözden düşürmeye ve terörist olarak lanse etmeye yönelik yoğun bir kara propaganda eşlik etti. Tutuklanan anarşistlerden biri gözaltında şüpheli bir biçimde hayatını kaybetti. İntihar süsü verilen bu olay, sonradan Dario Fo'nun *Bir Anarşistin Kaza Sonucu*

Olağanüstü otomobil kullanıyordu. Askeri eğitim gördüğü belliydi. Bir keresinde bana Costa Ricada eğitim gördüğünü itiraf etmişti.”¹⁷

Papa suikasti 1979 yılında son anda iptal edilmişti. ABD medyası başta olmak üzere Batılı yayın organlarının suikasti KGB'ye yıkmaya gerekçe olarak kullandıkları Polonya'daki Dayanışma Sendikası ise 1980'de kurulmuş ve asıl ivmesini 1981'de kazanmıştı. O yıllarda suikastin gerçekleştiği koşulları çok daha doğrudan belirleyen esas olgu ise İtalyada Gladio eliyle yürütülmekte olan gerginlik stratejisiydi. Bu strateji kapsamında gerçekleştirilen terör eylemleri dizisinin en kanlı halkasını oluşturan Bologna Katliamı, Papa suikastinden yalnızca 9 ay önce yaşanmıştı. Bu gerçekler ışığında bakıldığında, günümüzde halen büyük ölçüde karanlıkta kalmaya devam eden pek çok yönüne rağmen Papa suikastinin NATO güdümündeki Türk ve İtalyan kontrgerilla yapıları eliyle gerginlik stratejisine yeni bir halka eklemeyi ve anti-komünist propagandaya hız vermeyi amaçlayan bir operasyon olduğu görülebilmektedir.

1980'lerde kontrgerilla izi taşıyan bir diğer önemli suikast ise Türkiye'de gerçekleşmiştir. 1983 yılına gelindiğinde askeri faşist rejim kontrollü bir biçimde parlamenter düzene geçişe izin verdi. Yapılacak genel seçime katılmasına izin verilen az sayıdaki partiden biri de Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) idi. MDP, darbeci faşist generallerin ilk tercihiydi. Faşist darbenin lideri ve yeni rejimin cumhurbaşkanı Kenan Evren seçim öncesinde MDP'ye oy verilmesi gerektiğini ima eden konuşmalar yapıyordu. MDP'nin genel başkanı, Kıbrıs ve Zihni Paşa Köşkü'ndeki faaliyetleriyle uzun yıllar kontrgerillanın önemli bir figürü olarak öne çıkan ve şimdi de “emekli general” sıfatıyla siyaset sahnesine sürülen Turgut Sunalp'ti. Sunalp, “*Faşizm komünizm kadar tehlikeli değil*” di-

17 <https://arsiv.sabah.com.tr/1999/02/01/y35.html>

KGB'nin işi olabileceği teması yoğun bir biçimde işlendi. Ağca'nın eylem öncesinde bir süre Bulgaristan'da kalmış olması ve aslen Polonyalı olan Papa'nın Polonya'daki muhalif Dayanışma Hareketine destek vermesi gibi olgular, suikast üzerinden anti-komünist propagandanın köpürtülmesine ve eylemin KGB'ye yıkılmasına payanda edildi. ABD'li aydın Noam Chomsky 1980'li yıllarda yaptığı bir çalışmada bu yönlü yayınların kamuoyunda rıza imalatına yönelik olarak medya eliyle yürütülen sistematik bir manipülasyon faaliyeti olduğunu ortaya koymuştur.¹⁶

Gerçekte ise eldeki tüm veriler Gladio'ya işaret ediyordu. İpekçi suikastinde de yer alan Mehmet Ali Ağca, Mehmet Şener ve Oral Çelik gibi faşistler Papa suikasti öncesinde son olarak Viyana'da Abdullah Çatlı'nın kontrolünde bir araya gelmişlerdi. Çatlı o yıllarda 12 Eylül öncesinde işlediği suçlar nedeniyle Interpol tarafından aranmasına rağmen ülke ülke gezebiliyordu. Hatta İsviçre ve Fransa gibi ülkelerde uyuşturucu yakalatmasına rağmen kısa sürelerle hapiste tutulduktan sonra salıveriliyordu. Çatlı'nın bu yakalanmalarından biri ABD'ye Miami üzerinden gerçek kimliğiyle girerken yaşanmıştı. 9 Eylül 1982 tarihinde gerçekleşen bu olayda Çatlı'ya tanıdık bir isim eşlik ediyordu: Stefano Delle Chiaie. Çatlı-Delle Chiaie ilişkisi Türk kontrgerillası ile İtalyan Gladio'sunun iç içe girmişliğinin resmi gibiydi. Elbette NATO güdümünde gerçekleşen bu iç içe geçmişlik Papa suikastinin de arkasındaki asıl güce işaret ediyordu. Suikastin tetikçisi Ağca'nın yıllar sonra Çatlı'ya dair söyledikleri de bu gerçeğe işaret ediyordu:

“Sayın Çatlı, Costa Rica'da kısa fakat yoğun bir anti-terör eğitimi görmüştü. Kendisinin vazifesi Türkiye'de ve Ortadoğu'da komünist terör gruplarına karşı savaştı. Mükemmel karate biliyordu. İngilizce biliyordu. Sahte pasaport ve kimlik düzenlemekte uzmandı.

16 <https://chomsky.info/consent01/>

Ölümü adlı ünlü oyununa konu olacaktı. 2000'li yıllara dek süren uzun yargılama ve araştırmalar ise katliamın asıl failinin Gladio'nun faşist paramiliter vurucu gücünü teşkil eden Ordine Nuovo (Yeni Düzen) adlı örgüt olduğunu ortaya koyacaktı.

Ordine Nuovo bir yıl sonra bu kez faşist bir darbe planında vurucu güç olarak yer alacaktı. Piazza Fontana Katliamı'ndan faşist darbe girişimine uzanan 1969-70 döneminde İtalya görülmemiş kitlelilikte ve yoğunlukta işçi eylemlerine tanıklık ediyordu. Tarihe “Sıcak Sonbahar” olarak geçen bu dönem İtalya işçi hareketi tarihinde de halen aşılamamış bir zirveyi teşkil eder. Bu dönemde özellikle sanayileşmiş kuzey kentlerinde işçilerin ücret zammı ve daha iyi çalışma koşulları için giriştikleri grev ve işgaller dalga dalga yayılıyor, başta üniversite gençliği olmak üzere toplumun geniş kesimlerinden de büyük bir destek görüyordu. Piazza Fontana Katliamı tam da böyle bir dönemde solu karalamak ve kitlelerin gözünden düşürmek üzere tezgâhlanmıştı. Bu katliamdan tam 1 yıl sonra ise yükselen işçi hareketine karşı faşist bir darbe girişiminde bulunulacaktı. 1970 yılında, 7 Aralık 8 Aralık'a bağlayan gece gerçekleştirilmesi planlanan darbenin lideri vakti zamanında ABD güçleri tarafından partizanların elinden kurtarılan “Kara Prens” Valerio Borghese'den başkası değildi. Ancak darbenin yeterli seviyede iç ve dış desteği bulamaması üzerine plan bizzat Borghese'nin emriyle son dakikada askıya alındı. Tarihe “Borghese Darbesi” olarak geçen bu faşist darbe girişiminin fiyaskoyla sonuçlanması üzerine yakalanmama telaşına düşen Borghese çareyi Franco diktatörlüğünün hüküm sürdüğü İspanya'ya kaçmakta buldu. Borghese ile birlikte kaçan faşistler arasında Ordine Nuovo ile yakın ilişki içinde olan paramiliter sokak gücü Avanguardia Nazionale'nin (Ulusal Öncü) kurucu elebaşı olan Stefano Delle Chiaie de bulunuyordu. “Bücür” lakaplı Delle Chiaie, ileriki yıllarda farklı ülkelerde meydana gelecek kanlı ve

karanlık olaylarla adını duyuracak, tarihe Soğuk Savaş'ın en ünlü uluslararası teröristi olarak geçecekti.

İtalya'da Gladio'nun gerginlik stratejisi kapsamında gerçekleştirdiği bir diğer önemli terör saldırısı ise Peteano Katliamı'dır. 1972 yılında meydana gelen bu katliamda, isimsiz bir ihbar üzerine park halindeki şüpheli bir aracı arayan jandarmalardan 3'ü araçtaki bombanın infilak etmesiyle hayatını kaybetti. Katliam sonrasında yürütülen kara propaganda neticesinde kamuoyu uzunca bir müddet saldırının failinin illegal silahlı bir sol örgüt olan Kızıl Tugaylar olduğuna inandırıldı. Ancak katliamdan yıllar sonra, 1984 yılında Felice Casson adlı savcının olayın üzerine gitmesiyle gerçekler gün yüzüne çıkmaya başladı. Yapılan araştırmada, katliamın akabinde yürütülen soruşturma kapsamında bilgisine başvurulmuş uzmanın Ordine Nuovo üyesi bir faşist olduğu ve bu uzmanın soruşturmayı yanlış yönlendirmek için kasıtlı olarak yanıltıcı bir rapor sunduğu açığa çıktı. Saldırıda tahrip gücü son derece yüksek olan ve NATO envanterinde yer alan C4 tipi patlayıcı kullanıldığı ve bombayı yerleştirenin Ordine Nuovo üyesi Vincenzo Vinciguerra olduğu tespit edildi. Suçunu itiraf eden Vinciguerra müebbet hapse çarptırıldı.¹

Peteano Katliamı'nın faili Vincenzo Vinciguerra, Gladio'nun tezgâhladığı katliamların ardında yatan habis zihniyeti yıllar sonra verdiği bir demeçte şöyle izah edecekti:

“Sivillere, kadınlara, çocuklara saldırmaması gerekiyordu. Politik arenanın dışındaki masum insanlara. Tek ve basit bir nedenle: İtalyan kamuoyunun yüzünü devlete dönmesi için. Yüzünü rejime dö-

1 Daniele Ganser, *NATO'nun Gizli Orduları*, Griffin Yay., Kasım 2012, s.27-35. Ganser'in kitabı Soğuk Savaş sürecinde NATO'ya bağlı olarak Batı Avrupa'da faaliyet yürüten kontrgerilla yapılanmalarına dair en kapsamlı ve nesnel çalışmaların başında gelmektedir.

kaçtığını yazıyordu. Bu mektup rastgele savrulmuş bir tehdidi değil, planlı bir eylemi haber veriyordu. Zira Papa 2. Jean Paul bu mektuptan birkaç gün sonra, 28-30 Kasım tarihlerinde Türkiye'yi ziyaret edecekti. Ağca'nın tetikçi olarak kullanılacağı bu suikast planı, Ağca'ya firarında eşlik eden Bünyamin Yılmaz'ın ifadesiyle “çok önemli bir şahsın” engel olması sonucunda iptal edildi.¹⁴

Firarı ile Papa suikasti arasında geçen 1,5 yıllık süre zarfında İran, Bulgaristan, Avusturya gibi ülkelerde bulunan Ağca'nın firar dönemi boyunca barındırılmasında ve ülke dışına çıkarılmasında en önemli rolü Abdullah Çatlı oynuyordu. Ağca ile birlikte İpekçi suikastinde yer alan Mehmet Şener ve Oral Çelik gibi ülkücüler de onun gibi Avrupa'ya kaçırılmıştı. Tüm bu isimleri birleştiren bir diğer ortak yön ise yurt dışına kaçmalarını sağlayan sahte isimli pasaportların Nevşehir Emniyet Müdürlüğü tarafından verilmiş olmasıydı. Öyle ki bazılarının pasaport numaraları birbirini takip ediyordu. 1996 yılında patlak veren Susurluk Skandalı sonrasında kamuoyunun gündemine sıklıkla gelen İbrahim Şahin o yıllarda Nevşehir Emniyet Müdürlüğünde görev yapıyordu. 90'lı yıllarda Özel Harekât Dairesi Başkan Vekili olan Şahin'in bu dönemde Abdullah Çatlı ile bir düğünde göbek atarken çekilmiş fotoğrafı Susurluk Skandalı sonrasında basında yer alacaktı. Papa suikasti sonrasında İtalya ve Türkiye'de soruşturmalar başladıktan kısa bir süre sonra ise Nevşehir Emniyet Müdürlüğünde çıkan bir yangın sonucunda arşiv kül olacak, ülkücü faşistlere sahte isimle pasaport düzenleyenlerin kim olduğu hiçbir zaman öğrenilemeyecekti.¹⁵

Papa suikastinden sonra Batılı medya organlarında eylemin

14 Ağca'nın Sırları, 2006, 32. Gün Arşivi, Rıdvan Akar. https://www.youtube.com/watch?v=k6Src_KJ7xM

15 <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/can-dundar/ortak-adres-nevsehir-142744>

12 Eylül ve sonrası

12 Eylül askeri faşist darbesini takip eden faşizm yıllarında öncü işçiler ve devrimciler 12 Mart'a oranla çok daha yoğun ve sistematik baskı ve işkencelere maruz kaldılar. Ülkücü faşistlerin ağababaları tarafından kenara çekildiği, hatta bir kısmının halkta biriken tepkiyi yumuşatmak ve darbeye "tarafsız" bir görünüm vermek amacıyla hapse atıldığı bu ortamda, devlet terörü bizzat üniformalılar ve resmi görevliler eliyle uygulanıyordu. Ne yazık ki başta sosyalist hareketteki bölünmüşlük ve önderlik düzeyinde yaşanan zafiyetler gibi bir dizi faktörden dolayı faşist rejime karşı etkili bir direniş örgütlenemedi.

Türkiye'de 12 Eylül darbesinin gölgesinde şekillenen 80'li yıllarda biri ülke dışında, diğeri ise ülke içinde gerçekleşen iki suikast, kontrgerilla izi taşıyan iki önemli olay olarak öne çıkmaktadır. Her iki suikastta de tetikçi olarak "aranır durumdaki" ülkücü-faşistler kullanılmıştır. Bu suikastlerden ilki 13 Mayıs 1981'de gerçekleşen Papa suikastidir. Papa'nın yaralı olarak kurtulduğu, tüm dünyada büyük yankı uyandıran bu suikastin tetikçisi olan Mehmet Ali Ağca, Türkiye kamuoyunun gündemine ilk olarak 1979 yılında gazeteci Abdi İpekçi'yi katleden tetikçi olarak gelmişti. İpekçi suikastinden birkaç ay sonra yakalanan Ağca, Kasım 1979'da askeri cezaevinden asker üniformasıyla kaçırılmıştı. Ağca'yı kaçırmaları için askeri cezaevine er olarak nakledilen ülkücü Bünyamin Yılmaz olaydan 25 yıl sonra şöyle diyecekti: "Kaçırma konusunda bana büyük yerlerden, büyük şahıslardan emirler verildi. Siyasetçi de, devlet de içinde vardı. Bana «kaçıracaksın» dediler."¹³

Ağca, firardan birkaç gün sonra, 26 Kasım 1979'da Milliyet gazetesine gönderdiği bir mektupta cezaevinden Papa'yı vurmaları için

13 <https://www.milliyet.com.tr/gundem/agcayi-kaciracaksin-dediler-255519>

Bologna kentindeki tren istasyonunda 2 Ağustos 1980 tarihinde patlayan bomba 85 insanın ölümüne, 200'den fazla insanın yaralanmasına yol açarak Avrupa tarihinde İkinci Dünya Savaşı sonrasında görülen en büyük katliamlardan birini meydana getirdi.

nüp daha yüksek güvenlik istemesi için. İtalya'da sağın rolü tam olarak buydu. Sağ, kendini «gerginlik stratejisi» diye yerinde bir adla anılan bir strateji yaratan devletin hizmetine sundu. Amaç insanların 60'lardan 80'lerin ortasına kadar uzanan yaklaşık 30 yıllık bir süreç boyunca herhangi bir anda olağanüstü halin ilanına razı olmasını sağlamaktı.”²

Bu amaca yönelik olarak 1980 yılında gerçekleştirilen Bologna Katliamı ise Gladio'nun gerginlik stratejisi kapsamında düzenlediği terör saldırıları dizisinin en kanlı halkasını oluşturur. Solun kalesi olarak bilinen Bologna kentindeki tren istasyonunda 2 Ağustos 1980 tarihinde patlayan bomba 85 insanın ölümüne, 200'den fazla insanın yaralanmasına yol açarak Avrupa tarihinde

2 Bu itirafın ve birçok başka çarpıcı bilginin yer aldığı 1992 yapımı Operation Gladio adlı belgesele YouTube'ta erişilebilmektedir: <https://www.youtube.com/watch?v=GGHXjO8wHsA>

İkinci Dünya Savaşı sonrasında görülen en büyük katliamlardan birini meydana getirdi. Bologna Katliamı'nın ardından 80'li yıllar boyunca devam eden soruşturma süreçlerinde eylemin planlayıcısı olarak adı geçen ise tanıdık bir isimdi: Stefano Delle Chiaie. Delle Chiaie, 1970'teki darbe fiyaskosunun ardından Valerio Borghese ile birlikte kaçtığı İspanya'da diktatör Franco'nun hizmetine girmişti. Franco faşizmine karşı mücadele veren solculara karşı ekibindeki faşistlerle birlikte düzenlediği terör saldırılarında onlarca anti-faşistin katledilmesine yol açmıştı. Delle Chiaie 1974 yılında ise bir yıl önce askeri faşist bir cuntanın iktidarı ele geçirdiği Şili'yi Borghese ile birlikte ziyaret ederek eli kanlı diktatör Pinochet'ye takdim edildi. 1975'te Franco'nun hayatını kaybetmesinin ardından İspanya'dan ayrılan Chiaie, sonraki yıllarda Şili ve Bolivya başta olmak üzere Latin Amerika ülkelerinde ABD desteğiyle iktidarı ele geçiren askeri faşist cunta yönetimleri tarafından sola karşı yürütülen Akbaba Operasyonu (Operation Condor) kapsamında düzenlenen katliamlarda görev aldı. Delle Chiaie 1987 yılında Venezuela'da yakalandığında, kaldığı evden çıkan önemli dokümanlar arasında uyuşturucu kaçakçıları içeren bir liste de vardı. İtalya'ya iade edilen Delle Chiaie, Piazza Fontana ve Bologna katliamlarının planlayıcısı olduğu suçlamasıyla mahkemeye çıkarılsa da delil yetersizliği nedeniyle paçayı kurtardı. Ancak samimi bir itirafta bulunmaktan da geri kalmayacaktı: "Katliamlar olmuştur. Bu bir gerçek. Gizli servisler de kanıtları yok etmiştir. Bu da başka bir gerçek."³

Soğuk Savaş'ın ardından

İtalya'da 1984'te savcı Felice Casson'un başlattığı soruşturmaya Gladio'nun üzerine kısmen de olsa gidilmeye başlandı. Zaman içinde kamuoyuna yansıyan kanlı işhaların yarattığı toplumsal

3 Daniele Ganser, *age*, s.200

sermaye sahipleri tarafından da himaye görüyordu. 12 Eylül'e giden sürece dair anlatımlarda ülkücü-faşist hareketin kontrgerilla çizgisindeki sağ siyasetçiler, yüksek rütbeli askerler, üst düzey bürokratlar ve emperyalist güçler tarafından korunup kollandığına sıklıkla vurgu yapılır. Ancak sermayedarların faşizme yalnızca dolaylı değil, doğrudan da destek sağladığı gerçeğine pek değinilmez. 12 Eylül öncesinde MHP'nin en önde gelen kadroları arasında yer alan Yaşar Okuyan'ın 2010 yılında yayımlanan anılarında yer verdiği şu satırlar sermayedarların ülkücü-faşist harekete destek için nasıl domuz topu gibi birleştiğinin çarpıcı bir anlatımını sunmaktadır:

"1977 seçimlerinde İstanbul'da iş dünyasıyla buluşmamızı da Berker İnanoğlu ve Mete Has sağladı... Hatta 12 Eylül'de o dönem partiye yapılan bağışlar iddianamede yer aldı. Birçok iş adamının ismi bağış yapanlar arasında geçti. AKSA'nın sahibi Ali Dinçkök o dönem 85 bin Lira yardım yapmış görünüyordu. Sadık Özgür 150 bin Lira, Üzeyir Garih 50 bin Lira, Tevfik Ercan 200 bin Lira, Hayrettin Karaca 50 bin Lira, İbrahim Bodur 200 bin Lira."¹²

Bu satırlarda MHP ile büyük burjuvazi arasında koordinasyonu sağlayan isimlerden biri olarak bahsedilen Berker İnanoğlu'nun adı, Kemal Türkler suikasti iddianamesinde de olayın organizatörlerinden biri olarak geçmektedir. Cinayetin İnanoğlu'nun Mecidiyeköy'deki yazıhanesinde tezgâhlandığı sanık ifadelerinde ve mahkeme kayıtlarında yer almaktadır. Sermayedarları, asker-sivil bürokratları ve faşist tetikçileri yükselen işçi ve devrimci gençlik hareketine yönelik muhtelif saldırılarda aynı kirli ağın parçaları olarak yan yana getiren mekanizmanın burjuvazinin hizmetindeki kontrgerilla yapılanması olduğu açıktır.

12 <https://www.memleket.com.tr/turkesin-gizli-gorustugu-cemaat-hangisi-59779h.htm>

Savcı Doğan Öz, Ecevit'e kontrgerilla raporunu sunduktan kısa bir süre sonra ülkücü faşist İbrahim Çiftçi tarafından katledildi.

risindeyken, bu karanlık yapıların üzerine gitme cesareti gösteren istisnai kamu görevlilerinden olan Savcı Doğan Öz gibi isimler ise kontrgerillanın hedefi oluyordu. Öz, Ecevit'e kontrgerilla raporunu sunduktan kısa bir süre sonra ülkücü faşist İbrahim Çiftçi tarafından katledildi. Cinayetten bir süre sonra yakalanan ve suçunu itiraf eden İbrahim Çiftçi farklı zamanlarda tam 4 kez idama mahkûm edilmesine rağmen cezası her seferinde Askeri Yargıtay tarafından bozuldu ve nihayet 1987 yılında tahliye edildi. Çiftçi, sonraki yıllarda iş adamı, MHP MYK üyesi ve MHP milletvekili adayı gibi sıfatlarla kamuoyunun gündemine gelecekti.

Çiftçi gibi faşist katillerin yuvası olan ülkücü hareket yalnızca askeri ve sivil bürokrasi tarafından değil, perde gerisinde yer alan

tepki birikerek 1990'ların başında yoğun protesto gösterilerinin patlak vermesine sebep oldu. Yüz binlerin katıldığı gösterilerde karanlıkta kalan katliam ve suikastlerin aydınlatılması, faillelerin bulunarak yargılanması talep edildi. Kamuoyundan gelen bu baskı bir dizi başka faktörle birleşerek Gladio'nun öne çıkan bazı figürlerinin tasfiyesini burjuvazi açısından zorunlu hale getirdi. Bu faktörlerin en önemlileri arasında, Batı Avrupadaki komünist partilerin 1970'lerden itibaren Avrupa komünizmine yönelerek ihtilalci eğilimlerden uzaklaşması, Doğu Bloku ve SSCB'de iktidardaki bürokrasinin kapitalist restorasyonu başlatmış olması, İtalyan Komünist Partisinin seçimlerde birinci parti olma ihtimalinin ortadan kalkması ve İtalyan burjuvazisinin Soğuk Savaş boyunca hamiliğini yapan ABD karşısında daha özerk bir rotaya yönelmesi sayılabilir. İtalya'da 1992 yılında başlayan ve Gladio operasyonu kadar yankı uyandıran "Temiz Eller" operasyonu ise Soğuk Savaş döneminin bakiyesi olan pek çok politikacı ve üst düzey bürokratın yolsuzluğa bulaştığını gözler önüne sererek kamuoyunda büyük infial uyandırdı. Gladio ve Temiz Eller operasyonlarında açığa çıkan skandallar 1992 yılında yapılan genel seçim sonuçları üzerinde de etkili oldu. Soğuk Savaş boyunca burjuvazinin en vazgeçilmez partisi olan Hıristiyan Demokratlar ilk kez yüzde 30'un altında oy alarak iktidardan düştü ve çözülme sürecine girdi. 1993 yılına gelindiğinde ise 1946 yılında kurulan rejim lağvedilerek İkinci Cumhuriyet ilan edildi. İtalyan parlamentosunda kurulan bir araştırma komisyonunun hazırladığı ve 2000 yılında yayımlanan bir raporda Soğuk Savaş boyunca meydana gelen katliam, bombalama ve askeri eylemlerin İtalyan devlet organlarındaki görevliler tarafından organize edildiği ya da desteklendiği kabul edildi ve bu kişilerin ABD istihbaratıyla ilişkili olduğu açıkça dile getirildi.

Tüm bunlara rağmen Gladio'ya yönelik tasfiyeler perde önünde

yer alan veya hâlihazırda muhalif basın ve kamuoyunun çabalarıyla ifşa edilmiş durumdaki askeri ve politik unsurlarla sınırlı kaldı. Gladio bünyesindeki kontrgerilla unsurlarını perde gerisinden yönlendiren ve destekleyen burjuvazi bu badireyi de hasarsız atlattı. Bu gerçeğin en sembolik doğrulaması 2001 yılında, yeni cumhuriyet henüz 10 yaşına basmamışken, Berlusconi önderliğindeki sağ ittifakın iktidara gelmesiyle gerçekleşti. 2000'li yıllarda iki dönem başbakanlık yapan Berlusconi, Gladio'nun beyni olarak nitelenen P2 mason locasında yetişmiş bir burjuvaydı. Berlusconi gibi Gladio artığı bir figürün İtalya'da uzun yıllar başbakanlık yapması, burjuvazinin eli kanlı paramilitar örgütlere yönelik operasyonlarının, kamuoyu tepkisini savuşturmaya ve yalancı bir değişim algısı üretmeye yönelik bir kabuk değiştirme işleminden öteye geçemeyeceğine başlı başına kanıt teşkil etmektedir.

Tüm kısıtlılıklarına rağmen, Gladio soruşturmaları sırasında Soğuk Savaş sürecinde diğer NATO ülkelerinde yaşananlara da ışık tutan bilgiler ortalığa saçıldı. Esasında konuya ilişkin en önemli belgeler elbette ki CIA ve MI6 arşivlerinde bulunuyor. Gladio soruşturmaları sırasında İtalyan parlamentosu bünyesinde kurulan araştırma komisyonları başta olmak üzere pek çok resmi kurum ve ayrıca konuyla ilgili çalışma yapan akademisyen ve gazeteciler bu belgelere ulaşmak için yoğun ve ısrarlı taleplerde bulunsa da bu talepler her seferinde geri çevrildi. CIA kamuoyundan gelen yoğun tepkilere rağmen böylesi taleplere her zamanki basmakalıp cevabı vermekle yetinmektedir: *“Başvuruyla ilgili CIA'de belge olduğunu ne doğrulayabiliriz ne de reddedebiliriz.”* İngiltere'de ise kanun gereği belirli bir süreden sonra belgeler üzerindeki gizliliğin kaldırılması gerektiği halde Gladio operasyonlarıyla ilgili belgeler ulusal güvenlik bahanesiyle kanundan muaf tutularak kamuoyundan gizlenmeye devam etmektedir.

Kontrgerilla faaliyetlerine ışık tutan bu ve benzeri raporlara rağmen, emekçi kitlelerin “halkçı” sıfatını layık gördüğü ve büyük umut bağladığı Ecevit, “Bu düzen değişmelidir” sloganıyla ifade ettiği değişim retoriklerini ve CHP iktidarında katillerin korunmayacağına yönelik vaatlerini hiçbir zaman fiiliyata geçirmede. Ecevit liderliğindeki CHP iktidarının kontrgerilla örgütlenmelerine karşı sergilediği pasif ve aciz tutum, faşist saldırganlığın ve kontrgerilla faaliyetlerinin tırmanarak sürmesine ve giderek pervasızlaşmasına adeta davetiye çıkardı. Bunda elbette CHP'nin bir burjuva partisi olması ve tüm burjuva partileri gibi kilit noktalarının düzenin has adamları tarafından tutuluyor olması belirleyici rol oynadı. Bu gerçeğe ve Ecevit'in 90'lardaki günah çıkarma kabinden anlatımlarına dair en dikkat çekici yorum 1971-1974 arasında Özel Harp Dairesi Başkanlığı yapan Kemal Yamak'tan gelecekti. Yamak, 2006 yılı Ocak ayında, Ecevit henüz hayattayken yayımlanan anılarında şöyle diyordu:

“Birçok kimseyi ayağa kaldıracığımı biliyorum ama bu noktada yazmak istiyorum. Sayın Ecevit'in inandırıcılığına dayanarak alevlenen ve Sayın Ecevit'in zaman zaman medyanın ilgisi için bizzat öne çıkararak söyledikleriyle devam eden bu iftira kampanyası sürdürülürken, bu teşkilatın içinde o zaman kendi partisinden ne kadar personelin, hatta Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde birbirini hiç tanımayan kaç milletvekilinin bulunduğunu ve bunun sadece kendi partisine ait bir durum olmadığını, birisi söyleyiverseydi ne olurdu?”¹¹

Bizzat özel harpçi Kemal Yamak tarafından ikrar edildiği gibi düzenin tüm köşebaşları kontrgerilla unsurları tarafından tutulmuşken ve halkın umut bağladığı burjuva sol bir parti acziyet içe-

11 Kemal Yamak, *Gölgede Kalan İzler ve Gölgeleşen Bizler*, Doğan Kitap, 5. Baskı, Ağustos 2009, s.461-462

kadrolar tarafından kaleme alındığı anlaşılan imzasız raporlar ulaştırılıyordu. Bu raporlarda kontrgerilla unsurlarının devletin güvenlik bürokrasisini adeta örümcek ağı gibi sardığı açıkça ifşa ediliyor, bunları etkisiz hale getirebilecek somut önerilerde bulunuluyordu. Örneğin 20 Temmuz 1978 tarihli bir raporda şu ibarelere yer veriliyordu:

*“Halen görevde bulunup da CHP’ye ve Sayın Başbakan’a karşı, hatta düşman olan ve AP ve MHP taraflısı olan kişilerin bugüne kadar MİT’te kalmaları hayret verici, üzücü, düşündürücü bir keyfiyettir. Şayet yukarıda adları bahsedilen kişiler görevlerinde kalacak olurlarsa, MİT bugünkü mefluç durumundan kurtarılamaz.”*⁹

Maraş Katliamı’ndan kısa bir süre sonra Ecevit’e gönderilen 3 Ocak 1979 tarihli bir diğer MİT kaynaklı raporda ise teşkilat içerisinde MHP ile eşgüdümlü hareket edenler isim isim ifşa ediliyordu. Maraş Katliamı’nda MHP’lilerle birlikte örgütleyici olarak yer alan MİT mensuplarının da ifşa ve ihbar edildiği raporda alınması önerilen önlemlerden bazıları şunlardı:

*“Türkiye’de olayların önlenmesi, MİT’in tam manasıyla görev yapmasına bağlıdır. Bu yapılmadıkça hiçbir olayın önlenmesine imkân ve ihtimal asla olamaz. Zira bugün MİT gayesinden saptırılmış olup MHP’nin Ülkü Ocakları durumuna gelmiştir. Olayın zuhur edeceğini önceden haber vermesi gerekirken, bilfiil olayın yaratılmasının faili durumuna girmiştir. Bir dakikalık zaman kaybına meydan verilmeden raporda belirtilen kişilerin görevlerinden uzaklaştırılmasını, hareketin teşkilat içerisinde daha fazla genişletmeden önlemek lazımdır.”*¹⁰

9 Rıdvan Akar - Can Dünder, *Ecevit ve Gizli Arşivi*, İmge Kitabevi Yay., 2008, s.237

10 *age*, s.240

Türk Gladio'su: Özel Harp Dairesi ya da Ergenekon

Türkiye’de de NATO güdümünde yürütülen cephe gerisi faaliyetlerine dair belgeler konusunda benzer bir durum yaşanmış, ayrıca bahse konu faaliyetleri yürüten yapılanmanın üzerine ne yazık ki İtalya’da olduğu kadar gidilememiştir. Ancak İtalya’daki Gladio soruşturmalarında elde edilen bilgiler, Türkiye’de yaşanan süreçlerle paralellik arz eden ve “Özel Harp Dairesi” ya da “Ergenekon” adıyla anılan cephe gerisi yapının faaliyetlerine ışık tutan niteliktedir. Örneğin, İtalyan Gladio’suna mensup askeri ve paramiliter unsurların ABD’deki Fort Bragg askeri üssünde kontrgerilla eğitimi gördüğü tespit edilmiştir. Türkiye’de de Özel Harp Dairesi’nin kuruluşu öncesinde bir grup subay bu askeri üsse aynı amaçla gönderilmiştir. İlk olarak 1948 yılında Türkiye’den Fort Bragg’a subaylar gönderilmiş, gönderilen bu ilk gruptaki 16 subay arasında Daniş Karabelen, Alparslan Türkeş ve Turgut Sunalp gibi isimler yer almıştır. Kontrgerilla eğitimi alan subayların önemli bir kısmı sonraki yıllarda Kore Savaşı’nda ABD saflarında savaşmış ve Kıbrıs’ta Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) adlı sağ-paramiliter yapının örgütlenmesinde görev almıştır. Örneğin Daniş Karabelen, Kore’ye gönderilen Türk tugayında görev yapacak, sonraki yıllarda ise Özel Harp Dairesinin atası olan Seferberlik Tetkik Kurulunun ve Kıbrıs’taki TMT’nin kurucusu olacaktır. Benzer biçimde Turgut Sunalp de Kore Savaşına harekât daire başkanı olarak katılmış, 1960’ta Türkiye’nin garantör devlet sıfatıyla Kıbrıs’a gönderdiği alayın da komutanlığını yapmıştır. Sonraki yıllarda askeri bürokraside ve sağ siyaset içinde üst düzey konumlara gelen figürlerin NATO kamplarında eğitim almış ve öğrendiklerini Türkiye’nin yanı sıra Kore ve Kıbrıs’ta da uygulamaya koymuş kontrgerilla unsurları arasından çıkmış olması gerek NATO’nun Türk ordusu üzerindeki hâkimiyetinin gerekse Türk ordusunun

NATO'cu karakterinin tezahürü olarak görülebilir.

Kore Savaşına asker gönderilmesi, savaştan kısa süre önce iktidara gelen Demokrat Parti yönetimi tarafından Türkiye'nin NATO'ya kabul edilmesinin bir anahtarı olarak görülüyordu. Türkiye'nin daha önce CHP iktidarı döneminde yapmış olduğu katılım talebi NATO konseyi tarafından geri çevrilmişti. Savaşın patlak verdiği 1950 yazında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin Güney Kore'ye yönelik yardım çağrısına ABD'den sonra ilk cevap veren ülke Türkiye oldu. 1953 yılına dek devam eden Kore Savaşına Türkiye'den 15 bin asker gönderildi. Ezici çoğunluğu Anadolu'nun yoksul, Kore'nin adını ilk kez duyan köylü çocuklarından oluşan erler Türk burjuvazisinin ABD emperyalizmine yaranma çabasının cephede de kendini göstermesi neticesinde ağırlıklı olarak ön cephelere sürüldü. Bine yakın yoksul Anadolu gencinin hayatını kaybettiği bu savaşta Türkiye'den gönderilen tugay oransal olarak en çok zayıat veren birliklerden biri oldu. Ancak Demokrat Parti yönetimi ve Türk burjuvazisi, bu yoksul çocuklara ödediği kanın ve ailelerine yaşattığı acıların karşılığında muradına erdi ve Türkiye 1952 yılında NATO'ya kabul edildi. NATO'ya girişe paralel olarak, tıpkı İtalya'da olduğu gibi, NATO'nun gizli protokolleri gereği Türkiye'de de bir cephe gerisi örgütlenmesi kuruldu. 1952 yılında Daniş Karabelen başkanlığında Hususi ve Yardımcı Muharip Birlikleri adıyla kurulan bu yapı ertesi yıl Seferberlik Tetkik Kurulu, 1970 yılında ise Özel Harp Dairesi adını alacaktı.

Oluşturulan bu yapıya yetmişmiş eleman temin etmek amacıyla Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki askeri okullar kontrgerilla okullarına dönüştürülerek cephe gerisi faaliyetlerinde görev alacak subay ve siviller yetiştirildi. Bu kapsamda kurulan okullardan biri olan Çankırı kontrgerilla okulunda 1948 yılında Fort Bragg'a gönderilen subaylar arasında da yer alan Alparslan Türkeş eğit-

- Gerillaya karşı eğitim (O inanç vardır ki, goşist sol hareketleri de bunlar yönlendirmekte ve sonra da bunlara karşı savaşım vererek tabanı kazanmakta ve demokrasiye karşı olan eğilimleri geliştirip örgütlemektedirler.)

- İdeolojik eğitim

- Halk içinde gelişme ve halktan kadrolar oluşturma eğitimi.

Bütün bu çalışmalar, siyasal planda MHP ve onun kadrolarınca yönetilmektedir.

Bu konuda bir örnek son 11 Aralık 1977 seçimleridir. Gerçekten de yerel seçimlerde motorize güçlerce hareketli bir grup oluşturma ve kırsal kesimde yerel yönetimlerde kazanılan mevzilerle şimdiden iktidar olmanın gerekleri, iklimi ve ortamı yaratılmaktadır.

Bu genel çerçevede cinayetleri, şiddet ve anarşik eylem nitelendirmelerini daha iyi anlamak olasıdır. Konuya bu kapsamda yaklaşamadıkça, öncelikle can ve mal güvenliğini sağlamak, şiddet ve anarşi eylemlerini kaynağında kurutmak olanak dışı olduğu gibi demokrasiyi tek seçenек olmaktan çıkararak bütün kurumlarıyla faşizmi kökleştirmek de gündeme gelecektir.

Gerçekten de şiddete karşı halkı örgütleme, kitleler içinde şiddeti yoğunlaştırmama ile olanaklıdır. Bazı goşist sol akımlar gerçek hedefmiş gibi gösterilerek, hedef saptırılarak sıkıyönetimi çağırma, seçimle, olmazsa darbeyle iktidar olma, demokratik yaşama biçimini yok ederek halkı sömürme seçeneği tek seçenек durumuna getirilme çalışmasıdır yapılan.

Durum bütün açıklığı ve acılığıyla ve saygıyla sunulur.”⁸

Başbakanlığı sırasında Ecevit'e MİT içerisinde de sol-Kemalist

8 Ecevit Kılıç, *Özel Harp Dairesi*, Turkuaz Kitap, Mayıs 2008, s.206-207

meyen duvarlara takıldığını ifade etmiştir.

Ecevit'in gene o döneme dair anlatımlarına yansıyan bir diğer dikkat çekici olay ise 1978 yılında Başbakan olarak Kars'ın Sarıkamış ilçesine yaptığı bir ziyaret sırasında gerçekleşmiştir. Bu olayın da merkezinde Sabri Yirmibeşoğlu yer almaktadır. Yirmibeşoğlu Sarıkamış'ta tümen komutanı sıfatıyla ağırladığı Başbakan Ecevit'in Özel Harp Dairesinin faaliyetlerine yönelik olarak "Farz-ı Muhal, buradaki MHP ilçe başkanı, aynı zamanda Özel Harp Dairesinin sivil uzantısındaki gizli elemanlardan biri olamaz mı?" şeklindeki sorusuna gayet samimi bir cevap vermiştir: "Evet, öyledir ama kendisi çok güvenilir, vatansever bir arkadaşımızdır."⁷

Ecevit'in kontrgerilla hakkındaki bilgi kaynakları yalnızca kontrgerilla faaliyetlerini bizzat yürütenler değildi. Kontrgerilla yapılanmasının üzerine giden istisnai kamu görevlilerinden biri olan savcı Doğan Öz, 1978 yılında kontrgerilla ve ülkücü hareket üzerine hazırladığı bir raporu Başbakan Ecevit'e ulaştırmıştı. Savcı Öz'ün kontrgerilla ağını muhtelif unsurlarıyla ortaya koyduğu iki sayfalık rapor şu satırlarla son buluyordu:

"Şunu öncelikle bilmekte yarar var: Bütün bu çalışmalar içinde askeri ve sivil güvenlik güçleri vardır.

Kontrgerilla, Genelkurmay Harp Dairesi'ne bağlıdır.

Kontrgerilla il ve ilçelerde seferberlik işlemini yürüten kurum olarak askerlik şubelerince yönetilmektedir. Bu konuda en çok, aşamalı eğitimden geçen astsubaylar kullanılmaktadır.

Sivil güvenlik güçleri içinde de MİT elemanları ve Birinci Şube görevlileri kullanılmaktadır.

Her iki kesim de,

7 <https://www.milliyet.com.tr/pazar/ozel-harpcinin-tirmanis-oykusu-141525>

men olarak görev yapıyordu. Türkeş'in en sevdiği öğrencilerinden biri Sabri Yirmibeşoğlu'ydü. Yirmibeşoğlu'nun adı sonraki dönemde çeşitli vesilelerle kamuoyunun gündemine gelecekti. Örneğin Seferberlik Tetkik Kurulunun faaliyete geçmesinden birkaç yıl sonra, 1955 yılında İstanbul'daki gayrimüslimlere yönelik olarak gerçekleştirilen 6-7 Eylül Pogromuna dair en üst düzey itiraf Sabri Yirmibeşoğlu'ndan gelecekti. Pogrom sırasında Seferberlik Tetkik Kurulunda üsteğmen rütbesiyle görevli yapan Yirmibeşoğlu, 1990'ların başında bir gazeteciyle yaptığı söyleşide şunları söyleyecekti: "6-7 Eylül de bir özel harp işidir ve muhteşem bir örgütlenmeydi. Amacına da ulaştı."

6-7 Eylül Pogromu, Kıbrıs sorununda gerilimin tırmandığı bir dönemde tezgâhlanmıştı. Pogroma katılarak gayrimüslimlere ait

evleri, iş yerlerini ve hatta mezarlıkları dahi tahrip eden saldırıganların örgütlenmesinde Kıbrıs Türktür Cemiyeti etkin bir rol oynamış, pogrom sırasında sıklıkla Türk burjuvazisinin Kıbrıs politikasının özeti niteliğindeki “Ya taksim ya ölüm!” sloganı atılmıştı. Yağma ve tecavüze varan saldırıların yaşandığı 6-7 Eylül Pogromu kolluk kuvvetlerinin göz yummasıyla iki gün boyunca devam etti. Olayların fitili Atatürk’ün Selanik’teki evine bomba atıldığı haberiyle ateşlenmişti. Sonradan yapılan araştırmada bombayı atanın Batı Trakya Türklerinden, Selanik Üniversitesi hukuk fakültesi öğrencisi Oktay Engin olduğu anlaşılacaktı. Bir süre hapis yatan Engin, sonraki yıllarda Türkiye’ye gelecek, ilk olarak kaymakamlık ile ödüllendirilecek, sonrasında ise bürokrasinin merdivenlerini hızla tırmanarak Nevşehir Valiliği ve Emniyet Genel Müdür Yardımcılığı gibi görevlerde bulunacaktı.

Kontrgerillanın arka bahçesi olarak Kıbrıs

6-7 Eylül Pogromuna dair itirafları 90’lardan itibaren olayların yıldönümlerinde gündeme gelen Yirmibeşoğlu ise 2010 yılı eylül ayında bu ifadeleri tevil etmeye çalıştığı bir röportajda daha vahim bir itirafta bulunacaktı: “*Özel Harp’te bir kural vardır: Halkın mukavemetini artırmak için düşman yapmış gibi bazı değerlere sabotaj yapılır. Bir cami yakılır. Kıbrıs’ta cami yaktık biz. Cami yakılır mesela.*” Bu sözler, Kıbrıs’ın kontrgerilla örgütlenmesinin başlıca eylem sahalarından biri olduğunun da itirafı niteliğindedir.

Önde gelen pek çok kontrgerilla subayı gibi Sabri Yirmibeşoğlu’nun da yolu Kıbrıs’tan geçmişti. 1950’lerin sonlarında Rauf Denктаş ve Fazıl Küçük liderliğinde faaliyete başlayan Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT) bizzat Türk kontrgerillası tarafından kurulmuştu. TMT’yi kuran kadronun başında 1948’de ABD’ye gönderilen ekipte yer alan ve 1952’de Seferberlik Tetkik Kurulunu kuran Daniş Karabelen yer alıyordu. TMT, birleşik ve bağım-

oluşturuyor, 12 Eylül askeri faşist darbesine giden yolun taşlarını döşüyordu.

Bahçelievler Katliamı’nda da yer alan Ünal Osmanağaoğlu tarafından işlenen Kemal Türkler cinayeti bu suikastler arasında kritik bir öneme sahipti. Zira darbeden yaklaşık 50 gün önce gerçekleştirilen bu suikast adeta işçi hareketinin ve devrimci örgütlenmelerin nabzını ölçmeye dönük bir hamleydi. Ancak başta sosyalist hareket içindeki bölünmüşlük olmak üzere bir dizi olumsuz faktör sebebiyle bu suikastten sonra oluşan kitlesel tepki anti-faşist bir cephenin kurulması doğrultusunda örgütlenemedi. Böylelikle darbecilerin önünde hiçbir engel kalmamış oluyordu.

Ecevit, kontrgerilla ve burjuvazi

1970’lerin ikinci yarısında tezgâhlanan ve 12 Eylül faşizminin yolunu açan suikast ve katliamları Özel Harp Dairesinin faaliyetlerinden ayrı düşünmek yanlış olur. Nitekim o dönemde “halkın umudu Karaoğlan” lakabını kazanarak birkaç kez başbakanlık yapan Bülent Ecevit de sonraki yıllarda Özel Harp Dairesinin darbeye giden süreçte oynadığı role değinmiştir. Ecevit, konuyla ilgili olarak 1990’lı yılların başında verdiği demeçlerde Özel Harp Dairesinin varlığından ilk olarak 1974 yılında haberdar olduğunu ifade etmiştir. Ecevit’in anlatımına göre, başbakanlık koltuğunda oturduğu 1974 yılında dönemin Genelkurmay Başkanı Semih Sancar kendisinden Özel Harp Dairesi için örtülü ödenekten para talep eder. O zamana dek böyle bir yapılanmadan haberi olmayan Ecevit’in Özel Harp Dairesinin faaliyetleri hakkında daha geniş bilgi talep etmesi üzerine kendisine Başbakanlık konutunda dönemin Özel Harp Dairesi başkanı Sabri Yirmibeşoğlu tarafından brifing verilir. Ecevit 90’lı yıllarda gazetecilere verdiği demeçlerde brifing sırasında duydukları karşısında dehşete kapıldığını, daha kapsamlı bilgi edinmek için çaba sarf ettiğini ancak görün-

lı gerginlik stratejisinin adım adım devreye sokulduğu ve askeri faşist darbenin taşlarının döşendiği bir yıl oldu. Bu katliamlardan ilki olan 16 Mart Katliamı'nda okuldan çıkmakta olan İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin üzerine bomba atılması sonucunda 7 öğrenci hayatını kaybetti, 41 öğrenci ise yaralandı. Bombayı atan ülkücü faşist Zülküf İso, olayın faili olduğunu ailesine itiraf ettikten kısa bir süre sonra bir başka ülkücü faşist tarafından katledildi. Katliamda kullanılan NATO menşeli TNT kalıplarının Yüzbaşı Mehmet Ali Çeviker tarafından temin edildiği ve Ülkü Ocakları ikinci başkanı Abdullah Çatlı aracılığıyla saldırgana teslim edildiği, sonradan ülkücü itirafçı Ali Yurtaslan tarafından beyan edilecekti. Katliamın yaşandığı sırada Emniyet Genel Müdürlüğünde Güvenlik Daire Başkanı olarak tanıdık bir isim görev yapıyordu. Bu isim, 6-7 Eylül Pogromu'nda Atatürk'ün evine bomba atarak olayların fitilini ateşleyen Oktay Engindi. Uzun yıllar devam eden 16 Mart Katliamı davası sürecinde 1990'lı yıllarda ortaya çıkan bir MİT belgesinde Engin'in adı katliamın sorumluları arasında yer alacaktı.

16 Mart Katliamı'nda kullanılan bombanın olayın failine ulaştırılmasına aracılık eden Abdullah Çatlı ise defalarca yakalanmasına rağmen her seferinde serbest bırakılarak yeni katliamlarda rol almayı sürdürdü. 7 TİP'li öğrencinin vahşice öldürüldüğü Bahçelievler Katliamı bunların başında geliyordu. 8 Ekim 1978'de gerçekleştirilen bu katliamda Çatlı ile birlikte Haluk Kırcı ve Ünal Osmanağaoğlu gibi faşistler de yer aldı. Toplumda korku ve infial yaratmayı ve geniş emekçi kitlelerin otoriter bir rejime razı hale gelmesini hedefleyen bu katliamlarda maşa olarak devreye sokulan faşistler, bir yandan da önde gelen solcu aydın, gazeteci ve sendikacılara yönelik suikastlerde tetikçi olarak kullanılıyordu. Birçok aydın ve devrimcinin katledilmesine yol açan bu suikastler İtalya'dakine benzer bir gerginlik stratejisinin halkalarını

sız bir Kıbrıs mücadelesinin İngiliz emperyalizminin çıkarlarına hizmet edecek bir biçimde baltalanması, adanın etnik temelde bölünmesi ve iki halk arasında düşmanlık tohumlarının ekilmesi için faaliyet yürütüyordu. TMT safında savaşan ve "mücahit" olarak adlandırılan milisler, Ankara'daki Zir vadisinde yer alan kampta eğitiliyordu. (2009 yılında Ergenekon operasyonları sırasında gündeme gelen bu vadiye yapılan kazılarda çok sayıda silah ve mühimmat ele geçirilecekti.) 1957 yılında kurulan TMT'nin kuruluş bildirisinde komünizm "sadece ulusların değil insanlığın da düşmanı" olarak tarif ediliyor ve "komünizmin başı görüldüğü yerde ezilmelidir" deniliyordu.

Kuruluşundan kısa bir süre sonra TMT iki halkın barış içinde yaşadığı bağımsız bir Kıbrıs Cumhuriyeti için mücadele yürüten Türk ve Rum solcuları hedef alan terör saldırıları gerçekleştirmeye başladı. TMT'nin ilk kurbanlarından biri komünist gazeteci ve işçi lideri Fazıl Önder oldu. 1958 yılında gerçekleşen bu suikastten sonra da Kıbrıslı devrimci ve gazetecileri hedef alan saldırılar devam etti. Sabri Yirmibeşoğlu'nun yıllar sonra ağzından kaçıracağı türden provokasyonları ifşa eden gazeteciler de kısa sürede TMT saldırılarının hedefi haline geliyordu. 1962 yılında, 24 Mart'ı 25 Mart'a bağlayan gece Lefkoşa'da yer alan Ömeriye ve Bayraktar camilerine bombalı saldırılar düzenlendi. Kıbrıslı Türk toplumunda infial yaratan bu saldırıları fırsat bilen TMT çizgisindeki Nacak gazetesi Rumları saldırıların sorumlusu olarak lanse ediyor ve hedef gösteriyordu. Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti çizgisindeki Kıbrıs Cumhuriyet gazetesi ise provokatif cami saldırılarının ardından olayı aydınlatmaya dönük yayınlar yapıyordu. Kontrgerillanın tekerine çomak sokan ve Denктаş'ın kontrolündeki Nacak gibi milliyetçi yayın organlarının saldırılarına da neden olan bu yayınlar 23 Nisan 1962 tarihine dek devam etti. O gün çıkan Cumhuriyet gazetesinde olayın failinin ifşa edileceği şu

sözlerle ifade ediliyordu: “*Bomba hadiselerinin sorumlusu alçak, adi ve satılmış herifin kim olduğunu aklıselim sahibi herkes tahmin etmiştir. Bu alçağın, bu satılmışın yüzündeki maskenin indirileceği gün yakındır.*”⁴

Bu yayının yapıldığı günün gecesinde Kıbrıs Cumhuriyet gazetesini çıkaran gazeteciler Ahmet Muzaffer Gürkan ve Ayhan Hikmet evlerinde katledildiler. Kıbrıs Cumhuriyet gazetesinin yayın hayatının sonlanmasına neden olan bu cinayetlerin TMT tarafından Denктаş'ın bilgisi dâhilinde gerçekleştirildiği 90'lı ve 2000'li yıllarda Kıbrıslı Türk toplumuna ait basın organlarına yansıyan ifşa ve itiraflarla ortaya çıkacaktı.

TMT tarafından 1965 yılında gerçekleştirilen bir suikast ise, Kıbrıs'ta kontrgerillanın ana hedefinin halklar arasına düşmanlık tohumları ekerek emekçilerin ortak mücadeleye girişmesinin önüne geçmek

Emekçi Halkın İlerici Partisi (AKEL) üyesi, biri Türk, diğeri Rum iki komünist sendikacı Derviş Ali Kavazoğlu ve Kostas Mişaulis bir toplantı dönüşünde TMT'li saldırganlar tarafından yolları kesilerek aynı aracın içinde katledildi.

4 <https://yeniyasamgazetesi9.com/o-gun-biraz-cami-bombalamistik-da-arif-mostarli/>

rek öğrenmişlerdi. Kore'de öğrenilen işkence metotlarının Zihni Paşa Köşküne taşınması, daha önceki dönemlerde genellikle kaba eziyete maruz kalmış devrimcilerin ve aydınların ilk kez bu denli sistematik bir işkenceyle yüz yüze kalmasına yol açmıştır.

Kontrgerillanın maşası olarak ülkücü-faşist hareket

12 Mart darbesi sonrasında, burjuva parlamenter rejimin yenisinden tesis edilmesinin ardından, özellikle de 70'lerin ortalarından itibaren sınıf mücadelesi ve devrimci gençlik hareketi tekrar yükselişe geçti. Bu devrimci kabarış karşısında paniğe kapılan egemenler tarafından bir kez daha devreye sokulan kontrgerilla eliyle giderek dozu artan faşist saldırı, suikast ve katliamlar tertiplendi. 60'larda sola yönelik saldırılarda etkin olan ve kendini “mukaddesatçı” olarak tanımlayan dinci-gerici güçlerin yerine solun ve işçi hareketinin önüne artık daha ziyade ülkücü faşistler çıkartılıyordu. İlki 1968 yılında kurulan ve 1970'li yıllarda sayıları 100'ü bulan ülkücü komando kampları, paramiliter faşist unsurların yetiştirilmesinde önemli rol oynuyordu. Yolu bu kamplardan geçen binlerce faşistin arasında sonraki yıllarda gerçekleştirilecek suikast ve katliamlarda organizatör ve fail olarak yer alacak olan Abdullah Çatlı, Oral Çelik ve Haluk Kırcı gibi isimler de bulunuyordu.

Devrimci gençlik hareketinin ve sınıf mücadelesinin zirvesine vardığı 1970'li yılların ikinci yarısında Türkiye'de tezgâhlanan katliamlar bir bütün olarak ele alındığında aynı dönemde İtalya'da devreye sokulan gerginlik stratejisi ile çarpıcı paralellikler göze çarpmaktadır. Özellikle 16 Mart Katliamı, Balgat Katliamı, Bahçelievler Katliamı ve Maraş Katliamı gibi her biri öncekinden daha vahşice manzaralara sahne olan katliamlarla geçen 1978 yılı

tik rejimin askıya alındığı olağanüstü dönemlerde ise askerlerin bizzat uygulayıcı rolde olduğu, daha doğrudan bir karaktere bürünmektedir. 12 Mart 1971 askeri darbesi sonrasında yaşananlar bu duruma çarpıcı bir örnek teşkil eder. 1960'larda DİSK öncülüğünde yükselen ve 15-16 Haziran 1970 Büyük İşçi Direnişi ile zirvesine varan işçi hareketine ve yüzünü sosyalizme dönen devrimci gençliğe karşı yapılan bu darbenin NATO'cu karakterinin en net biçimde dışa vurulduğu mekânların başında Erenköy'deki Zihni Paşa Köşkü gelmektedir.⁶ Darbeden sonra kontrgerillanın işkence merkezi olarak kullanılan Zihni Paşa Köşkü'nde yalnızca devrimciler ve sosyalist aydınlar değil, 9 Mart cuntası içinde yer alan sol-kemalist subay ve aydınlar da haftalar süren işkenceli sorgulardan geçirildi. Dönemin 1. Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün'ün emriyle yürütülen, Korgeneral Turgut Sunalp, Tümgeneral Memduh Ünlütürk ve MİT görevlisi Mehmet Eymür'ün de yer aldığı işkenceli sorgulamalar sırasında tutuklulara anayasanın ve demokrasinin askıya alındığı, tutuklu değil "kontrgerillanın elinde savaş esiri" oldukları açıkça ifade edildi. Bu söylemlerin 12 Mart yargulamalarında mahkeme kayıtlarına da geçmesiyle kontrgerilla terimi ilk kez Türkiye kamuoyunun gündemine girmiş oldu.

Kontrgerilla işkencehanesinin kuruluş emrini veren 1. Ordu Komutanı Faik Türün ile işkenceli sorguların başında bulunan Turgut Sunalp'in ortak özellikleri Kore'de görev yapmış olmalarıydı. Türün ve Sunalp, Kore Savaşı sırasında ABD ordusu tarafından esir alınan Koreli ve Çinli komünistler üzerinde uygulanan sorgulama ve işkence tekniklerini bizzat bu işkencelere iştirak ede-

6 O yıllarda Erenköy'de yer alan ve sonradan yıkılan Zihni Paşa Köşkü, 12 Mart döneminde orada tutulan aydınlar tarafından kamuoyuna ilk olarak "Ziverbey Köşkü" adıyla yansıtıldığından halen sıklıkla bu adla anılmaktadır.

olduğunu en net ve simgesel biçimde ortaya koyan olaylardan biri oldu. Emekçi Halkın İlerici Partisi (AKEL) üyesi, biri Türk, diğeri Rum iki komünist sendikacı Derviş Ali Kavazoğlu ve Kostas Mişaulis bir toplantı dönüşünde TMT'li saldırganlar tarafından yolları kesilerek aynı aracın içinde katledildi. Kavazoğlu ölümünden kısa bir süre önce halka açık bir toplantıda yaptığı konuşmada TMT'yi ve onun liderini şu sözlerle eleştirmişti: "*Denktaş ve kafadarları, siyasi kaprislerini tatmin etmek ve anavatanı tekrar Orta Çağ karanlıklarına döndürmek için Kıbrıs Türklerini katliamdan kurtarmak demagojisiyle, Türkiye halkının millî hislerini istismar ediyorlar. Anavatanlı kardeşlerimiz, bu demagogların korkunç faaliyetlerine müsaade etmeyiniz.*"⁵

Cepheye ilk sürülen paramiliter unsurlar: "Mukaddesatçılar"

Aynı yıllarda gerici unsurlar paramiliter vurucu güç olarak yalnızca Kıbrıs'ta değil, Türkiye'de de devreye sokulmaya başlanıyordu. İtalya'da kilise ile bağlantılı dinci gerici unsurlar ile Mussolini dönemi artığı faşist kadrolar Gladio tarafından Ordine Nuovo gibi yapılar bünyesinde örgütlenerek devrimci gençliğe ve işçi hareketine karşı kullanılırken Türkiye'de de başlarda dinci-gerici unsurlar yükselen devrimci hareketin üzerine salınacak, birkaç yıl sonra ise yerlerini büyük ölçüde ülkücü faşistlere bırakacaktı.

1960'lı yıllarda Türkiye'de gerici güçlerin anti-komünist saiklerle örgütlenmesinde Komünizmle Mücadele Derneği ve Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) kilit rol oynadı. Bu iki örgütün tertiplediği en önemli saldırı 16 Şubat 1969 tarihinde yaşandı. Devrimci işçi ve öğrencilerin Amerikan 6. Filosuna karşı düzenlediği protesto gösterisine yapılan saldırıda 2 işçi katledildi. Tarihe Kanlı Pazar

5 <https://www.youtube.com/watch?v=UKgxxUyEIT4>

olarak geçen bu katliamda saldırının fitili, gösteriden iki gün evvel MTTB ve Komünizmle Mücadele Derneği öncülüğünde, toplu bir cuma namazının ardından düzenlenen “Bayrağa Saygı” mitingi ile ateşlenmişti. Miting, o yıllarda MTTB genel başkanı olan ve AKP’li yıllarda meclis başkanı olarak arz-ı endam edecek olan İsmail Kahraman’ın şu sözleriyle sona ermişti: “Komünizme cihat açtık, pazar günü Taksim’de buluşalım.”

Kanlı Pazar’ın yaşandığı gün yayımlanan yazısında Bugün gazetesini yazarı Mehmet Şevket Eygi de benzer bir çağrıda bulunmuştu. Eygi, 1965-66 yıllarında Endonezya’da komünistlere yönelik gerçekleştirilen kitlesel katliamı o dönem yayımlanan bir yazısında açıkça metheden ve örnek gösteren bir isimdi: “Önümüzde taze ve ümit verici bir örnek vardır. Endonezya’daki komünist kıyımı. Yüzbinlerce komünist öldürüldü. Karadaki hayvanlar, denizdeki balıklar insan etine doydu. Korkunç bir komünist kıyımı oldu. Fakat Endonezya kurtuldu.” Eygi, Kanlı Pazar’ın sabahında ya-

yımlanan “Cihada Hazır Olunuz” başlıklı yazısında yer verdiği şu sözlerle de alenen katliam çağrısında bulunuyordu: “Herkes vazifesine koşsun. Herkes komünizm küfrüyle savaşa hazırlansın. Komünistler ve onları destekleyen hain şahıs ve müesseseler kahr edilsin.” Yazının yayımlandığı gün gerçekleştirilen 6. Filoyu protesto gösterisi sırasında polislin Taksim meydanına gelindiğinde yürüyüş kortejini bölmesi sonucunda az sayıdaki gösterici meydanda bekleyen yüzlerce bıçaklı ve sopalı saldırganın açık hedefi haline geldi. Polislin saldırıya göz yumması sonucunda Duran Erdoğan ve Ali Turgut Aytaç adlı iki işçi katledildi.

Aynı yıl dinci-gerici unsurların vurucu güç olarak kullanıldığı bir diğer önemli saldırı ise Kayseri’de meydana gelmiştir. 7 Temmuz 1969 tarihinde Kayseri’de Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) genel kurulu için yaklaşık 800 delege öğretmen bir araya geldi. Bu etkinlik öncesinde Kayseri’de dinci-gerici basında TÖS’lü öğretmenler aleyhine kışkırtıcı ve karalayıcı yayınlar yapılmıştı. Genel kurulun ilk gününün akşamında iki cami ve imam hatip lisesi bombalandı ve “komünistler camileri bombaladı” iftirası dolaşıma sokuldu. Ertesi gün kışkırtılan kitleler TÖS genel kurulunun yapıldığı Alemdar Sineması’nın etrafını sardı. Taşlı, sopalı ve molotof kokteylli saldırı sonucunda sinemada yangın çıktı. 800 öğretmen 24 yıl sonra Sivas’ta görülecek türden bir katliamdan güçlkle kurtuldu. Dinci kitlelerin kışkırtılmasıyla kent çapına yayılan saldırılardan Kayseri’de bulunan solculara ait kurumlar ve iş yerleri de nasibini aldı.

12 Mart rejimi ve Zihni Paşa Köşkü

NATO’nun ve onun güdümündeki karanlık yapıların sola karşı kanlı müdahale ve tertipleri, burjuva demokrasisinin hüküm sürdüğü koşullarda daha ziyade paramiliter unsurların maşa olarak kullanıldığı örtülü bir görünüm arz ederken burjuva demokra-